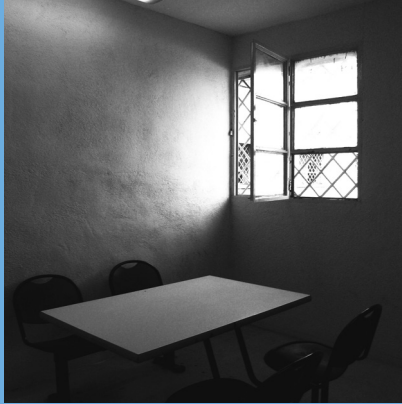

INFORME ANUAL DE L'AUTORITAT CATALANA PER A LA PREVENCIÓ DE LA TORTURA 2011

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

INFORME ANUAL DE L'AUTORITAT CATALANA PER A LA PREVENCIÓ DE LA TORTURA 2011

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

Síndic de Greuges de Catalunya

1a edició: Desembre de 2011

Informe de l'Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura Desembre 2011

Maquetació: Síndic de Greuges

Imprès sobre paper ecològic

Disseny original: America Sanchez

Foto portada: © Síndic de Greuges

ÍNDIX GENERAL

I. INTRODUCCIÓ	5
II. EL SÍNDIC DE GREUGES COM A AUTORITAT CATALANA PER A LA PREVENCIÓ DE LA TORTURA	9
2.1. EL CONSELL ASSESSOR	13
a. Funcions del Consell	13
b. Comunicació al Parlament de les propostes i substitucions	13
c. Sessions del Consell	14
d. Garanties del procediment disciplinari sancionador	14
e. L'assistència lletrada al detingut	17
2.2. L'EQUIP DE TREBALL	18
2.3. SISTEMA DE VISITES	18
2.4. MÈTODES DE TREBALL	19
2.5. ACTIVITATS FORMATIVES	20
III. PRIVACIÓ DE LLIBERTAT I ABAST DELS LLOCS OBJECTE DE VISITA	23
IV. VISITES REALITZADES	29
4.1. ANÀLISI ESTADÍSTICA	33
4.2. PER TIPUS DE CENTRE	35
a. Centres penitenciaris	35
b. Unitats d'hospitalització	42
c. Centres educatius de justícia juvenil	45
d. Centres de protecció	46
e. Centres residencials	48
f. Comissaries de policia	49
g. Entrevistes amb persones privades de llibertat	60
V. CONCLUSIONS	61
VI. RECOMANACIONS	65

I. INTRODUCCIÓ

1. Introducció

La Convenció contra la tortura i altres penes o tractes cruels, inhumans o degradants va ser adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 10 de desembre de 1984, va entrar en vigor el 26 de juny de 1987, i va passar a ser l'únic instrument jurídicament vinculant en el pla universal consagrat exclusivament a l'eradicació de la tortura.

Anys més tard, l'Assemblea General de les Nacions Unides va adoptar, mitjançant la Resolució 57/199, del 18 de desembre de 2002, el Protocol facultatiu de la Convenció contra la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants, que aporta un enfocament innovador en la lluita contra la tortura, des de la perspectiva de la prevenció.

Aquesta nova perspectiva que recull i plasma el Protocol es basa en la idea que com més oberts i transparents siguin els llocs de detenció, menys abusos s'hi cometran. L'experiència d'entitats com ara el Comitè Europeu per a la Prevenció de la Tortura (CPT) o el Comitè Internacional de la Creu Roja (CICR) ha demostrat que les visites periòdiques a llocs de detenció poden molt eficaces per prevenir la tortura i millorar sensiblement les condicions de detenció.

Així doncs, l'enfocament preventiu del Protocol es fonamenta, d'una banda, en visites regulars i periòdiques de supervisió a llocs on hi ha persones privades de llibertat, dutes a terme per òrgans d'experts encarregats d'inspeccionar les instal·lacions i el tractament dispensat a les persones detingudes. De l'altra, el Protocol intenta establir amb l'Estat part un mecanisme que fomenti una veritable col·laboració per prevenir la tortura sense procedir necessàriament a una condemna pública de l'Estat per les violacions comeses.

El Protocol estableix un sistema dual de prevenció que s'articula a partir d'un mecanisme internacional, la tasca del qual es complementa amb la del mecanisme o mecanismes nacionals. Ambdós tipus de mecanismes duen a terme visites periòdiques a llocs de detenció, a fi de supervisar la situació, proposar recomanacions i treballar de manera constructiva amb els estats per ajudar-los a millorar la situació de les persones privades de llibertat.

El mecanisme internacional és el Subcomitè per a la Prevenció de la Tortura i altres tractes o penes cruels inhumanes o degradants (d'ara

endavant, Subcomitè per a la Prevenció), òrgan internacional d'experts independents, i el mecanisme nacional de prevenció consisteix en la designació per l'Estat d'entitats nacionals que també tenen facultats per fer visites a llocs de detenció.

D'acord amb l'article 17 del Protocol, poden ser un o diversos els mecanismes nacionals de prevenció. Alhora, reconeix expressament que als estats compostos els mecanismes que estableixin les entitats descentralitzades poden ser designats mecanismes nacionals de prevenció. Queda a disposició de les autoritats competents decidir si es crea un òrgan nou o si, per contra, s'assignen les funcions determinades pel Protocol a un òrgan o entitat ja existent.

De conformitat amb aquest article 17 i amb les competències de Catalunya en la prevenció de la tortura, i tenint en compte les competències i les funcions que l'Estatut d'autonomia encomana al Síndic de Greuges en l'exercici de la funció de protecció i de defensa dels drets de les persones, la Llei 24/2009, de 23 de desembre, del Síndic de Greuges, en l'article primer, atribueix a aquesta institució la condició d'Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (d'ara endavant Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura).

La mateixa Llei disposa, en l'article 69.1, que el Síndic de Greuges actua com Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants en tots els espais en què es trobin persones privades de llibertat, bé siguin centres o instal·lacions localitzats a Catalunya, bé siguin mitjans de transport que transcorrin pel seu territori, si aquests espais depenen de les administracions, els organismes, els empreses i les persones a què fa referència l'article 78.1 de l'Estatut.

Per tal que el Síndic de Greuges pugui complir les funcions que li corresponen com a Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura en els espais que, situats a Catalunya, siguin de titularitat estatal i coordinar l'actuació amb la de l'autoritat d'àmbit estatal en aquesta matèria, el Parlament de Catalunya ha instat el Govern de la Generalitat a fer les gestions necessàries per promoure la signatura d'un conveni de col·laboració amb l'Estat al més aviat possible.

En aquesta línia, també està pendent el conveni de col·laboració entre el Defensor del Poble (Mecanisme Nacional de Prevenció de la Tortura a escala de territori espanyol) amb l'Autoritat

Catalana. Si bé el Defensor del Poble ha portat al Tribunal Constitucional la Llei del Síndic de Greuges pel que fa a l'existència d'un mecanisme català de prevenció de la tortura, és voluntat de l'Autoritat Catalana i del Síndic de Greuges establir relacions de cooperació amb el Defensor del Poble i amb altres mecanismes futurs que es puguin crear arreu de l'Estat espanyol.

D'altra banda, atès que el Protocol facultatiu de les Nacions Unides crea, en l'article 2, un subcomitè per a la prevenció, al qual, conforme a l'article 11, li correspon cooperar per a la prevenció de la tortura en general, amb els mecanismes pertinents de les Nacions Unides, i atès que l'article 75 de la Llei del Síndic estableix que el Síndic de Greuges col·labora amb el Subcomitè que regula l'article 2 del Protocol facultatiu, especialment en el marc del que

estableix l'article 20.f del Protocol esmentat, el Parlament de Catalunya també ha instat el Govern de la Generalitat a desplegar la Llei 24/2009, de 23 de desembre, del Síndic de Greuges, i a acordar amb el Govern de l'Estat que comuniqui oficialment al Subcomitè que el Síndic actua com a Autoritat Catalana per la Prevenció de la Tortura.

En el moment de la redacció d'aquest informe, totes aquestes qüestions encara estan pendents.

En compliment de l'article 74 de la Llei del Síndic, aquest és el segon informe monogràfic que es presenta sobre les actuacions efectuades com a Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants, durant l'any 2011.

II. EL SÍNDIC DE GREUGES COM A AUTORITAT CATALANA PER A LA PREVENCIÓ DE LA TORTURA

II. EL SÍNDIC DE GREUGES DE CATALUNYA COM A AUTORITAT CATALANA PER A LA PREVENCIÓ DE LA TORTURA

2.1. EL CONSELL ASSESSOR	13
a. Funcions del Consell	13
b. Comunicació al Parlament de les propostes i substitucions.	13
c. Sessions del Consell	14
d. Garanties del procediment disciplinari sancionador.	14
e. L'assistència lletrada al detingut.	17
2.2. L'EQUIP DE TREBALL	18
2.3. SISTEMA DE VISITES	18
2.4. MÈTODES DE TREBALL	19
2.5. ACTIVITATS FORMATIVES	20

2.1. El Consell General

L'article 77 de la Llei del Síndic crea el Consell Assessor del Síndic de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants, amb la funció d'assistir i assessorar el Síndic en l'exercici de les funcions que li corresponen com Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura.

a. Funcions del Consell

El Reglament de l'Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura concreta amb més detall les funcions que té el Consell Assessor i així, l'article 6 estableix que li corresponen les competències següents:

- “Formular propostes d'actuació al Síndic de Greuges, inclosa la realització de visites preventives a espais concrets en què es trobin persones privades de llibertat.
- Tenir coneixement de les visites que faci l'Equip de Treball. El Consell Assessor pot demanar informació complementària sobre aquestes visites.
- Tenir coneixement, abans que el Síndic no el presenti al Parlament, de l'informe anual per poder formular-hi observacions.
- Proposar dos dels seus membres com a membres de l'Equip de Treball del Síndic de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants.
- Confeccionar i mantenir una llista de persones expertes en diferents àmbits que puguin ser requerides per l'Equip de Treball per acompanyar-lo o assessorar-lo amb relació a una visita.
- Prestar al Síndic de Greuges i a l'Equip de Treball l'assessorament que li sol·licitin.
- Portar a terme les actuacions que el Síndic li encomani”.

b. Comunicació al Parlament de les propostes i les substitucions dels nous membres

L'article 77.3 de la Llei del Síndic disposa que “els membres el Consell Assessor són escollits pel Parlament i nomenats pel president o presidenta del Parlament per a un mandat coincident amb el del síndic o síndica de greuges”. L'elecció es fa, d'acord amb el procediment que estableix el Reglament del Parlament, entre les candidatures que es presentin un cop publicada la convocatòria en el *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya*.”

D'acord amb aquesta previsió, el dia 28 de juliol de 2010 el Parlament va designar els seus membres. En aquesta primera sessió es va elegir Lúcia Condal i Pedro Yúfera, proposats pels col·legis d'advocats; Mariona Creus i Miquel Vilardell, a proposta dels col·legis de l'àmbit de la Salut; Sabina Puig, Olga Casado, Eva Labarta i Joan Merelo, a proposta de les ONG de defensa de drets humans; Santiago Redondo i Victòria Camps, proposats pels centres universitaris de recerca sobre drets humans, i José María Mena i Jaume Saura, com a professionals amb experiència en la prevenció de la tortura i en el treball amb persones privades de llibertat.

Durant aquest any, dos dels membres designats pel Parlament han cessat en l'exercici del càrrec pel qual els van nomenar, la qual cosa ha comportat que altres persones els hagin rellevat. Així, Lúcia Condal Invernón, proposada pels col·legis professionals d'advocats, ha estat rellevada per Antoni Molas Casas, com a nou president del Consell de l'Advocacia Catalana; i Mariona Creus i Virgili, proposada pels col·legis professionals de l'àmbit de la salut, ha estat rellevada per Montserrat Teixidor i Freixa, com a degana del Consell de Col·legis d'Infermeres i Infermers de Catalunya.

D'acord amb el procediment d'elecció previst, caldrà que el Parlament de Catalunya nomeni els dos nous membres esmentats.

També hi ha hagut canvis pel que fa als substituïts de les persones que representen els col·legis professionals, quan no puguin assistir a les sessions del Consell Assessor. En aquest sentit, el Consell Assessor i l'Equip de Treball han adoptat el criteri de poder delegar fixament, en una sola persona, la seva substitució. Aquest criteri s'ha sotmès a consulta de la Comissió del Síndic de Greuges al Parlament, que hi ha estat d'acord.

Igualment, i d'acord amb el procediment previst, s'ha comunicat al Parlament el nom de les persones substituïdes que assistiran a les reunions del Consell Assessor quan algun dels representants dels col·legis professionals respectius no pugui assistir-hi. Pel que fa a Miquel Vilardell i Tarrés, s'ha previst delegar en Màrius Morlans Molina, president de la Comissió de Deontologia del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona. Pel que fa a Pedro L. Yúfera Sales, s'ha previst delegar en Jordi de la Tienda, diputat de la Junta de Govern de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona.

Finalment, pel que fa a Montserrat Teixidor i Freixa, s'ha previst designar com a suplent Carme Puig i Vilalta.

c. Sessions del Consell

El Reglament de l'Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes i Penes Cruels, Inhumans o Degradants, en l'apartat relatiu al Consell Assessor, preveu que aquest òrgan es reuneixi periòdicament.

Així, s'ha reunit un total de quatre vegades aquest 2011, una per trimestre, i les sessions sempre han estat presidides pel síndic. En algunes d'aquestes reunions, a banda d'assistir-hi els membres de l'Equip de Treball, també ho han fet els dos adjunts del Síndic de Greuges.

En la primera reunió (14/03/11) s'han presentat els esborranys dels protocols de visita a centres penitenciaris, comissaries de policia i centres psiquiàtrics, que han estat sotmesos al parer de tots els membres.

També ha tingut lloc una ponència sobre l'abast dels llocs de detenció que ha de visitar l'Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i que es presentarà més endavant.

En la segona reunió (09/06/11), s'han fet esmenes als esborranys del protocol a comissaries. Les esmenes fan referència als termes següents:

- "Dret a l'accés a un advocat en tot moment que dura la situació de privació de llibertat"

S'ha de substituir per:

- "Dret a l'assistència lletrada del detingut des del primer moment que es produeix la detenció i durant tot el temps que transcorre la situació de privació de llibertat".

Modificació del segon paràgraf de l'apartat 6:

- "Temps que transcorre des de la detenció fins la comunicació"

S'ha de substituir per:

- "Temps que transcorre des de la detenció fins que es comunica al col·legi d'advocats respectiu, a fi que sigui designat un lletrat d'ofici o, si escau, que s'informi el lletrat designat pel detingut".

D'aquesta reunió, se'n desprèn que "totes dues esmenes responen a la necessitat que s'acrediti el compliment dels articles 570.4 i 767 de la Llei d'enjudiciament criminal (en endavant LECrim), que ordena la comunicació immediata de la detenció al col·legi d'advocats corresponent, de manera que en

quedi constància i, en definitiva, que es pugui garantir, com més aviat millor, que la persona privada de llibertat gaudeix de l'assistència lletrada".

També s'exposa que "hi ha una certa tendència a confondre l'assistència lletrada al detingut amb la necessària presència del lletrat en la seva declaració en seu policial, i es detecta, a la pràctica, que les comunicacions de les detencions es produeixen quan arriba el moment de prendre declaració al detingut".

Tal com posa en relleu la Consulta 2/2003 de la Fiscalia General de l'Estat, és la detenció d'un ciutadà i no la diligència de declaració d'un detingut la que imposa la necessitat constitucional de disposar d'assistència lletrada en seu policial.

Aquestes consideracions han estat ratificades per les conclusions de la taula de treball sobre criteris d'assistència lletrada al detingut i la seva acomodació a la realitat legal i jurisprudencial, organitzada per l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona (en endavant ICAB) el dia 11 de juny de 2010.

Finalment, en aquesta reunió del dia 9 de juny s'exposen les modificacions de la ponència presentada sobre els centres de detenció que ha de visitar l'ACPT.

En la penúltima sessió (5 d'octubre de 2011), es presenta l'estudi sobre les garanties del procediment disciplinari sancionador en l'àmbit penitenciari. També es fa un balanç del seminari OPCAT & OMBUDSMAN, organitzat per l'Internacional Ombudsman Institute i el l'Ombudsman de Polònia.

En cadascuna de les sessions, s'ha posat en coneixement del Consell Assessor les visites que ha efectuat l'Equip de Treball, que alhora ha demanat informació complementària sobre aquestes visites.

En la darrera reunió (9 de desembre de 2011), s'ha discutit i aprovat aquest informe anual.

d. Garanties del procediment disciplinari sancionador

D'acord amb la proposta recollida en la sessió del Consell Assessor del dia 14 de març, s'ha acordat estudiar el tema de les garanties del procediment penitenciari disciplinari, amb relació a possibilitar l'exercici del dret de defensa dels interns davant dels fets que li són imputats sobre la base de gravacions videogràfiques.

Així, un dels aspectes que l'Equip de Treball havia estat observant en les visites que duia a terme als centres penitenciaris és que l'intern, en el marc d'un procediment sancionador, no té accés a aquestes gravacions. Davant d'aquesta realitat, tant el Consell Assessor com l'Equip de Treball van mostrar la seva preocupació, de manera que es va acordar fer-ne un estudi amb vista a recomanar alguns canvis a les autoritats competents.

Aquest apartat, doncs, recull l'anàlisi jurídica i les conclusions sobre aquest tema. Les propostes que es desprenen de l'estudi es recullen en l'apartat final d'aquest informe anual, dedicat a les recomanacions.

Marc normatiu

La legislació penitenciària regula una relació jurídicament especial, conformada entre un determinat tipus d'administrats –els condemnats a penes de privació de llibertat i els preventius– i les institucions penitenciàries, que han de vetllar, tant pel compliment de la restricció de llibertat que individualment imposa una sentència penal a un particular, com per la tutela de la resta de drets fonamentals dels quals continua sent titular el mateix administrat. De fet, serà l'Administració del centre la que controlarà directament les condicions de la vida quotidiana de l'intern. En exercici d'aquest control, l'Administració disposa d'una potestat sancionadora de caràcter administratiu i revocable per via jurisdiccional.

El procediment sancionador del Reglament penitenciari (títol X, capítol III) està sotmès als principis generals que recullen l'article 44 de la Llei penitenciària i la Llei 30/1992, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment comú (títol IX, aplicable segons disposa l'article 232.1 del Reglament penitenciari).

A més, la Sentència 18/1981, de 8 de juny, del Tribunal Constitucional ha estès les garanties processals de l'article 24 de la Constitució espanyola a tots els procediments administratius sancionadors.

Tanmateix, la defensa lletrada en via administrativa no és preceptiva (si bé la doctrina no és pacífica, sobre tot quan es tracta d'administrats vulnerables) ni, per tant, tampoc serà matèria d'assistència gratuïta (llevat de determinats casos); no obstant això, qualsevol intern pot demanar consulta als serveis de orientació jurídica penitenciària.

Justificació de la proposta

En els procediments sancionadors penitenciaris, les proves videogràfiques són visionades en via administrativa, molt sovint quasi immediatament després de produir-se el supòsit que obre la instrucció, normalment amb la intervenció exclusiva de la mateixa administració del centre, que, a més, serà la instructora de l'expedient i serà finalment qui disposarà la sanció, si s'escau.

Certament, en la fase administrativa els interns són informats de la investigació i del plec de càrrecs i poden fer al·legacions i presentar proves per si mateixos o per mitjà d'un advocat, però, com ja s'ha dit, aquesta intervenció de l'advocat no és preceptiva. En realitat, la tutela efectiva de les garanties –és a dir, la possibilitat universal d'articular una defensa sota els principis de contradicció, audiència i publicitat– no es produeix fins la via jurisdiccional.

Després d'un primer visionament de la prova videogràfica, la finalització de l'expedient en via administrativa es deixa a l'albor del temps i dels ritmes marcats per les eficiències burocràtiques. Sobre això, cal afegir que aquest primer visionament pot determinar l'adopció de mesures cautelars i significar un agreujament immediat de les condicions de vida dels presoners.

Per fonamentar en dret les decisions sancionadores, bé administratives o judicials, i valorar tota prova documental serà necessari que sigui autèntica. En particular, les proves videogràfiques són susceptibles de ser manipulades per talls, distorsions o diacronies no objectives.

Sobre això, la jurisprudència ja s'ha pronunciat: “quan una prova de càrrec s'obté amb l'ús de mitjans tècnics, com ara les gravacions videogràfiques, la doctrina jurisprudencial ha exigut requisits perquè siguin vàlides i que assegurin el control judicial sobre aquestes proves, a fi d'evitar-ne qualsevol possibilitat d'adulteració intencionada o accidental” (STS 19/05/99).

Igualment, s'ha estat reafirmant des de les instàncies judicials que “aquesta disponibilitat per a la defensa de l'intern ha estat exigida pel Tribunal Constitucional (TC). El TC va atorgar l'empara a un intern sancionat sobre la base d'una prova videogràfica el visionament

de la qual se li havia denegat judicialment motivant que no hi havia cap raó per dubtar de la veracitat del funcionari (STC 185/07 de 10 Setembre). Per tant, és criteri jurisprudencial vinculant que l'intern té dret a disposar, per a la defensa, penal o administrativa, de la prova videogràfica en cas que n'hi hagi, i encara més quan sigui prova de càrrec”.

Els requisits perquè una filmació videogràfica sigui considerada autèntica són: a) Control judicial de la legitimitat constitucional de la filmació; b) Comunicació i aportació al procés; com més ràpida sigui aquesta aportació, més garanties oferirà a favor de la seva autenticitat i en detriment de la seva possible manipulació (STS 17/7/1998); c) Aportació mitjançant els suports originals i íntegra d'allò que s'ha filmat, i e) Que estigui en tot moment a disposició de la defensa perquè, si ho estima oportú, pugui sol·licitar un examen pericial a l'efecte de determinar-ne una manipulació.

Prenent com a exemple les cauteles que es requereixen per autenticar una actuació judicial, assenyalem les gravacions videogràfiques dels judicis i/o les declaracions dels imputats: el secretari judicial serà sempre l'òrgan imparcial que donarà fe de l'autenticitat de les gravacions.

Aquesta imparcialitat és particularment vulnerable quan la relació jurídica és una relació de subjecció especial, en la qual es necessita que la imparcialitat sigui significativament garantida per la vulnerabilitat a què s'exposen determinats drets fonamentals davant el domini probatori institucional. Altres relacions jurídiques entre institucions i grups vulnerables per la seva disminució d'autonomia (menors, discapacitats, interns psiquiàtrics) requereixen l'especial tutela del Ministeri Fiscal, a qui es notifica qualsevol actuació que pugui suposar una limitació o un risc per als drets fonamentals. En el propi àmbit penitenciari, senyalem la labor inspectora dels jutges.

El procediment sancionador penitenciari s'inicia sense igualtat d'armes respecte al domini de la prova, domini que exerceix l'Administració del centre, que, a més, és l'autoritat executora i té objectius marcadament prioritaris, com, per exemple, l'absolut respecte al principi de seguretat. El que passa en règim tancat serà difícil de determinar sense proves objectives. I a l'intern

privat de llibertat li falta autonomia suficient per designar des del primer moment la presència d'un advocat, bé de lliure elecció o bé del torn de ofici.

En l'ordre civil, és la certificació notarial o de l'autoritat judicial la que atorga autenticitat a les matrius videogràfiques i els administrats en llibertat poden demanar des del primer moment ser presents als primers visionaments d'una cinta, personalment o a través dels seus representant legals. Cal subratllar que qualsevol limitació del dret d'un intern no previst en la sentència condemnatòria significa una vulneració de l'article 25 de la Constitució espanyola.

En aquest sentit, cal dir que hi ha una relació directa entre els principis constitucionals i el títol IX de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

El Tribunal Constitucional, des de la Sentència 18/1981, ha estat declarant reiteradament que les garanties processals establertes en l'article 24.2 de la Constitució són aplicables, no només en el procés penal, sinó també en els procediments administratius sancionadors, “habiendo precisado este Tribunal que tratándose de sanciones disciplinarias impuestas a internos penitenciarios, conjunto de garantías se aplica con especial rigor, al considerar que la sanción supone una grave restricción de la ya restringida libertad inherente al cumplimiento de una pena”. (Sentències del Tribunal Constitucional 97/1995, 195/1995 y 39/1997).

Així doncs, seria necessària la col·laboració de l'Administració dels Centres amb els advocats defensors, atorgant-los facilitats per l'exercici de la defensa, en especial en relació amb les sancions disciplinàries. No oblidem tampoc que els supòsits sancionables poden ser constitutius de delictes, raó per la que l'autenticació del document en presència de l'advocat serà encara més important per determinar la validesa de la prova videogràfica en l'ordre penal general.

Finalment, el Servei d'Orientació Jurídica (SOJ) és un servei públic i gratuït d'atenció personalitzada subvencionat pel Departament de Justícia, a través de la Secretaria de Relacions amb l'Administració de Justícia. Presten aquest servei els catorze col·legis

d'advocats de Catalunya amb personal propi i advocats en exercici d'entre els inscrits en el col·legi d'advocats corresponent a la població on es presta el servei.

El conveni amb l'ICAB que actualment regula el Servei d'Orientació Jurídica Penitenciària (SOJP) es va signar el dia 24 de febrer de 2009 i disposa, en el pacte tercer, que el servei consisteix en el següent:

a) Orientació sobre el contingut de l'ordenament penitenciari, la classificació en graus de tractament penitenciari, el procediment sancionador, el treball en els centres penitenciaris i els permisos, entre altres.

Sembla, doncs, que a través d'aquest servei d'orientació jurídica –o, alternativament, del servei d'assistència al detingut– seria relativament senzill articular la presència d'un advocat davant dels visionament primers de tot vídeo susceptible de ser utilitzat com a prova en un procediment sancionador penitenciari.

e. Assistència lletrada al detingut

L'article 17.3 de la Constitució (CE) reconeix al detingut un conjunt de garanties, entre les quals es troben el dret a ser informat de manera immediata i comprensible dels seus drets i dels motius de la detenció, a no ser obligat a declarar i a l'assistència lletrada.

L'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona posa en coneixement del Consell Assessor la problemàtica entorn del compliment efectiu de la comunicació immediata de la detenció al col·legi d'advocats respectiu. En aquest sentit, es fa saber al Consell l'incompliment de l'article 520.4 de la LECrim.

També s'exposa al Consell que "hi ha una certa tendència a confondre l'assistència lletrada al detingut amb la necessària presència del lletrat en la seva declaració en seu policial, i es detecta, a la pràctica, que les comunicacions de les detencions es produeixen quan arriba el moment de prendre declaració al detingut".

Per això, ja l'any 2008 la Comissió de Defensa d'Ofici de l'ICAB va prendre la iniciativa de

publicar i difondre entre els col·legiats un decàleg de criteris per a l'assistència lletrada al detingut, en què es reproduïx el criteri jurisprudencial i el de la mateixa Fiscalia General de l'Estat respecte del contingut material del dret a l'assistència lletrada al detingut.

D'altra banda, i amb la mateixa finalitat, en data 11 de juny de 2010 l'ICAB va convocar una taula de treball, en la qual participen representants del món de la judicatura i de la Fiscalia de l'Audiència Provincial, per posar en comú els criteris que haurien de regir en l'exercici del dret a l'assistència lletrada al detingut, recollit en l'article 17.3 de la CE i desplegat en els articles 520 i concordants de la LECrim, seguint la doctrina jurisprudencial en la matèria.

Fruit d'aquest treball es conclou, a mode de síntesi, el següent:

Primer. La comunicació de la detenció de qualsevol ciutadà al Col·legi ha de ser immediata. Aquesta comunicació immediata garanteix que des que la detenció es fa efectiva es produeix la designació del professional o bé la comunicació al lletrat designat.

Segon. La comunicació de la detenció ha de consistir, almenys, a informar el col·legi de la identificació de la persona, del lloc de detenció i del fet delictiu que se li atribueix.

Tercer. La informació que s'ha de prestar al detingut, de forma immediata i comprensible, és sobre els fets que se li imputen, les raons que han motivat la privació de llibertat, i també els drets que l'assisteixen, i especialment del contingut de l'article 520.2 de la LECrim.

Quart. L'efectivitat de la defensa constitueix un assessorament tècnic adequat al detingut i, per tant, no es limita al paper de fedatari del compliment estricte del que estableix l'article 520.6 de la LECrim.

Cinquè. Els col·legis d'advocats han d'incidir en la formació dels professionals en la interpretació dels preceptes legals relatius al contingut material de l'assistència lletrada al detingut d'acord amb la interpretació jurisprudencial.

Sisè. S'acorda recavar i promoure la difusió d'aquestes conclusions davant la Junta de Seguretat Provincial, les Forces i els Cossos de

Seguretat, i la resta d'institucions implicades. No cal dir que, tant el decàleg com les conclusions esmentades, han estat traslladades a tots els membres del Consell Assessor i a l'Equip de Treball, perquè en tinguessin coneixement. En concret, pel que fa a l'Equip de Treball, el tema de l'assistència al detingut passarà a centrar la seva atenció en les visites que es duguin a terme. Així, en l'apartat relatiu a visites realitzades, es presentaran les disfuncions que també s'han observat en l'aplicació pràctica dels drets i les garanties derivats del contingut de l'article 17.3 de la CE.

2.2. L'Equip de Treball

L'article 76 de la Llei del Síndic preveu la creació d'un Equip de Treball dedicat a dur a terme visites periòdiques als llocs on es troben persones privades de llibertat en compliment del manament que recull el Protocol facultatiu.

L'article 6 del Reglament de l'ACPT estableix que corresponen a l'Equip de Treball les competències següents:

- “Programar, definir i planificar les visites que s’han de dur a terme.
- Visitar els espais en què es trobin persones privades de llibertat i entrevistar-se confidencialment amb aquestes persones.
- Elaborar un informe després de cada visita que inclogui propostes i recomanacions adreçades a les autoritats competents.
- Reunir-se amb els funcionaris responsables dels llocs de detenció per informar-los del que han trobat en les seves visites.
- Fer el seguiment de les recomanacions que es facin i de les mesures que calgui adoptar, i contactar amb les autoritats competents, a fi d’assegurar-ne el compliment.
- Redactar l’informe anual que es presenti davant el Parlament.
- Elaborar informes temàtics sobre aspectes observats en les seves visites i fer-ne difusió.
- Dissenyar manuals i protocols d’actuació.
- Consultar el Consell Assessor en tot allò que consideri necessari per exercir les seves funcions.
- Informar el Consell Assessor de les visites que es duguin a terme.
- Seleccionar els experts i els intèrprets que el puguin acompanyar, si escau, en les visites, atenent els principis de professionalitat, d’objectivitat i d’independència, i també les possibles incompatibilitats”.

El 30 de setembre de 2010, el Consell Assessor va elegir Eva Labarta i José María Mena per formar

part de l'equip i el síndic, al seu torn, també va elegir Ignasi Garcia i Mar Torrecillas, que, juntament amb ell o amb la persona en qui delegués, van passar a formar part de l'equip. D'acord amb el procediment previst, el Parlament va ratificar la designació feta.

Enguany l'Equip de Treball ha començat a visitar els espais en què es troben persones privades de llibertat. La majoria de visites han estat presidides pel síndic o l'adjunt o adjunta en qui ha delegat.

Al final del 2011 l'Ignasi Garcia Clavel, per tal d'assumir noves responsabilitats en l'Administració, ha cessat en les seves responsabilitats al Síndic de Greuges de Catalunya i, per tant, també com a membre de l'Equip de Treball. El síndic designarà en breu la persona que el substituirà.

2.3. Sistema de visites

Les visites als centres i els llocs de detenció s'han desenvolupat d'acord amb uns protocols d'actuació basats en criteris internacionals, elaborats pel Síndic de Greuges i l'Equip de Treball, amb l'assessorament del Consell Assessor.

Aquests protocols són un marc de referència per dur a terme les visites perquè concreten les qüestions principals que cal examinar en funció del tipus de lloc que s'ha d'inspeccionar. No condicionen, doncs, la visita perquè no es tracta d'emplenar qüestionaris ni d'examinar tots els aspectes d'un centre de detenció, que són molts, sinó tan sols els elements que poden resultar d'interès des de la perspectiva de la prevenció.

L'Equip de Treball ha elaborat periòdicament, amb l'assessorament del Consell Assessor, un programa de treball temptatiu, que ha inclòs els centres i els llocs de detenció que es podrien visitar, i també els objectius de cada visita. S'ha procurat que la tipologia de centres i llocs de detenció objecte de visita sigui diversa i que abasti tota la geografia catalana. Tanmateix, aquest primer any les visites s'han centrat principalment en la província de Barcelona.

S'ha tingut accés a totes les instal·lacions i serveis dels llocs que s'ha volgut visitar. En cap moment, s'ha limitat o impedit l'accés l'Equip de Treball, ni tan sols per raons de seguretat. També s'ha tingut accés a tota la informació i a les dades que s'han requerit.

Les visites s'han fet sense previ avís i durant el

dia. També han comptat amb tots els membres de l'Equip de Treball. En algun cas, quan el síndic no hi ha pogut anar, ha delegat en l'adjunt o l'adjunta als infants.

Quan s'ha visitat algun centre de menors o de justícia juvenil, l'Equip de Treball s'ha fet acompanyar per l'adjunta dels infants, com a professional experta en aquesta àrea.

Les visites no sempre s'han fet de la mateixa manera. En alguns casos s'ha començat la visita amb una conversa inicial entre l'Equip de Treball i el comandament responsable. En d'altres, aquesta conversa ha tingut lloc al final de la visita. En tots els casos, s'ha facilitat a l'Equip de Treball la documentació i la informació que els ha estat requerida.

L'elecció de les persones amb les quals s'han entrevistat els membres de l'Equip de Treball s'ha fet, en la majoria de casos, de manera aleatòria i a partir d'unes llistes que s'han facilitat. En algun centre, s'ha parlat amb persones que han estat proposades pel mateix personal de l'establiment.

Les entrevistes s'han fet sense cap tipus de formulari o qüestionari. La composició dels grups que entrevistaven era de dues persones i respectava la distribució de la variable gènere.

2.4. Mètodes de treball

S'han elaborat i aprovat uns protocols d'actuació que tenen com a objectiu servir de guia en les visites que dur a terme periòdicament l'Equip de Treball de l'ACPT.

Aquests protocols són de màxims perquè recullen una llista exhaustiva de totes les qüestions que es poden examinar als centres de detenció i que són rellevants per prevenir possibles maltractaments, tractes inhumans o degradants.

L'ús que es fa d'aquests protocols és intern i, en qualsevol cas, no ha de condicionar el tipus de visita que es dugui a terme. Cal remarcar que és una eina de treball per als membres de l'Equip i, per tant, no se n'ha fet una distribució. No obstant això, s'ha mostrat a tots els experts en el tema que han manifestat que tenen un interès especial en el seu contingut.

En un primer moment, es van presentar davant el Consell Assessor els esborranys de protocols, a fi que cadascun dels membres efectués les esmenes que considerés oportunes. Tal com ha

s'ha indicat anteriorment, l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona va fer unes esmenes en un dels apartats del protocol de comissaries, les quals van ser incorporades oportunament.

En concret, fins ara se n'han creat tres: un per a comissaries de policia, un per a centres penitenciaris i un altre per a centres psiquiàtrics. Els aspectes que cal examinar i que es recullen en aquests protocols són extensibles a la resta de centres objecte de visita. En funció del tipus i les característiques del centre, i també de l'objectiu de la visita, es posa més èmfasi en unes qüestions que en d'altres. Per això, es compta també amb l'assessorament d'experts en la matèria.

A continuació, es presenten, sense ànim d'exhaustivitat, alguns dels punts en què s'estructuren aquests protocols i, dins d'aquests, les variables quantitatives i qualitatives que contenen.

Centres penitenciaris:

- Informació general de l'establiment (estat general de les dependències, capacitat màxima del centre, ocupació real, mòduls sobreocupats).
- Condicions d'habitabilitat (estat de conservació de les cel·les, metres quadrats, il·luminació, ventilació, climatització, estat del mobiliari).
- Ingrés en l'establiment (mesures d'higiene que s'adopten, temps mitjà d'estada, protocol de prevenció de suïcidis, intèrpret, etc.).
- Relacions amb l'exterior (estat de locutors de comunicacions, estat de les habitacions habilitades, informació que es proporciona, etc.).
- Informació, queixes i recursos (informació que s'entrega als interns, llengües publicades, sistema d'atenció de queixes pel director del centre).
- Higiene i alimentació (tipus de dietes, composició dels lots higiènics, freqüència del canvi de la roba de llit, aliments dins les cel·les, etc.).
- Assistència sanitària (personal facultatiu i no facultatiu, servei de guàrdia el cap de setmana, habitació d'aïllament sanitari, Departament d'Infermeria i de Psiquiatria, etc.).
- Seguretat interior (càmeres de seguretat, sistema de gravació, cartells informatius, identificació de funcionaris, registres i escorcolls, etc.).
- Mitjans coercitius (tipus, lloc de custòdia, supòsits d'aplicació, registre en fitxa de l'intern, temps màxim d'aplicació, control del metge, comunicació JVP, etc.).
- Règim disciplinari (sanció d'aïllament en cel·la, presència d'advocat, dret de l'intern a visualitzar imatges, etc.).
- Règim de vida tancat (instal·lacions, formació específica, protocol del departament, instal·lacions,

funcionaris que hi treballen, etc.).

- Personal (nombre, presència personal femení, ràtio de professionals intern, accessibilitat del director, etc.).

Comissaries de policia:

- Instal·lacions (estat i conservació de les cel·les, capacitat i dimensió, ventilació i il·luminació, climatització, aigua corrent, dutxes).
- Mesures de protecció (roba i llet, higiene personal, alimentació).
- Ingress de persones detingudes (protocol d'actuació, criteri d'ubicació dels detinguts, procediments amb detinguts difícils, servei de traducció i interpretació).
- La vigilància (instal·lació càmeres, ubicació i abast, cartells informatius, funcionament i control, sistema de custòdia, vigilància directe, mesures de contenció i subjecció).
- Custòdia de detinguts (protocol d'actuació, custòdia detinguts amb problemes de toxicomania o trastorn mental, protocol de prevenció risc de suïcidis, estada del detingut).
- Drets del detingut (dret a l'assistència lletrada, a ser examinat per un metge de l'elecció pròpia, a notificar a un familiar o persona l'elecció de la detenció).
- Règim dels incomunicats (protocol d'actuació)
- Procediment de queixes (detinguts, familiars o amics, queixes més freqüents).

Centres psiquiàtrics:

- Unitats o serveis (aguts, subaguts, de patologia dual).
- Treballadors (nombre, distribució, capacitat, pla de formació intern).
- Places (lliures, ocupades, llista d'espera).
- Situació jurídica dels malalts ingressats (incapacitats, ingressos voluntaris involuntaris, per ordre judicial penal).
- Instal·lacions (tipus d'habitacions, condicions materials, equipaments, roba).
- Serveis (manutenció, atenció psicològica, social i psiquiàtrica).
- Règim i activitats (contactes amb la família, amb el món exterior, comunicació telefònica, distribució de diners, activitats de recreació).
- Administració del temps (temps d'estada obligatori a l'habitació, temps per dia dedicat a lliure disposició, sortida a espais a l'aire lliure, llibertat per accedir a les habitacions).
- Pacients (patologia, distribució per categories, temps mitjà d'estada, relacions entre pacients, risc de suïcidis).
- Mesures de subjecció (subjecció mecànica, aïllament, subjecció química).

- Teràpia electrocompulsiva (supòsits d'aplicació, freqüència, incidència per pacient, limitacions, contraindicacions, control previ per la comissió clínica).

- Normes de funcionament intern (reglament intern, protocols d'admissió, disponibilitat lingüística, pla d'emergència i evacuació).
- Mesures de seguretat (càmeres, tipus de personal de seguretat, protocol d'actuació en cas de fuga, reixes, control dels espais a l'aire lliure)
- Drets i deures del pacient (coneixement pels usuaris, pels familiars, avaluació de la carta de drets i deures).
- Procediment de queixes (usuaris, familiars, denúncies contra el personal sanitari, sistema d'atenció i avaluació de queixes).
- Serveis d'inspecció (nombre d'inspeccions efectuades, motiu, última visita rebuda).
- Control jurisdiccional (internaments).

2.5. Activitats formatives

Enguany, s'ha volgut aprofundir en l'estudi d'un tema nou com ara l'ús de les subjeccions en la gent gran, en tant que en aquest àmbit hi ha diferents drets fonamentals que poden resultar afectats des d'un punt de vista jurídic, com ara el dret a la llibertat, a la dignitat personal, a l'autodeterminació, a la integritat física i a quedar exempt de tractes inhumans o degradants.

Segons estudis recents, Espanya és el país amb l'ús de subjeccions més alt en gent gran i malalts d'Alzheimer del món occidentalitzat.

En aquest context, és important l'ús racional que es faci d'aquestes subjeccions, sobretot en centres residencials de gent gran, perquè un ús abusiu o sense la prescripció facultativa i la supervisió adequades pot comportar un maltractament a la persona.

En aquest sentit, un membre de l'Equip de Treball ha assistit a les II Jornades Internacionals sobre l'Ús de Subjeccions en Gent Gran Dependent, celebrades a Pamplona els dies 17 i 18 de març de 2011, i a la jornada Ús de subjeccions en Centres Residencials per Persones Grans, organitzada pel Diputado del Común a Santa Cruz de Tenerife, el dia 30 de novembre de 2011.

En aquestes jornades s'ha abordat el tema de les subjeccions des d'un enfocament jurídic, dels drets humans i medicocientífic. Com a Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura és important tenir en compte que és una pràctica generalitzada i que hi ha un 39% de les persones residents

sotmeses a immobilitzacions. Per aquest motiu, amb vista a les visites que es duguin a terme, el tema de les subjeccions ha de ser un dels aspectes que s'ha d'examinar.

També cal assenyalar que els dies 13 i 14 de setembre a Varsòvia es va organitzar el seminari OPCAT & OMBUDSMAN, organitzat per l'Institut Internacional de l'Ombudsman (IOI-Europe) i l'Ombudsman de Polònia. El seminari va comptar amb la presència d'experts internacionals: Zbigniew Lasocik, del Subcomitè de Prevenció de la Tortura (SPT); Mauro Palma, del Comitè Europeu de Prevenció de la Tor, i Barbara Bernath, de l'APT, que van participar en cadascuna de les diverses taules rodones que van tenir lloc. A banda, altres ombudsman van presentar la seva experiència com a mecanismes nacionals de prevenció de la tortura o bé presentaren alguna

ponència relacionada amb el paper de les seves oficines en la prevenció de la tortura.

En la jornada es va abordar el paper dels ombudsman com a mecanisme nacionals de prevenció de la tortura (mandat, estructura, classes); la metodologia i la manera de dur a terme les visites (preparació, la visita en si mateixa, el rol dels experts i els llocs objecte de visita), i també el seguiment d'aquestes visites (cooperació amb l'SPT, recomanacions).

Va quedar destacat el Consell Assessor de l'ACPT perquè cap altra institució amb funcionament de mecanisme nacional de prevenció de la tortura l'ha creat. També es va posar de manifest que encara queden molts estats per ratificar l'OPCAT o posar en marxa el mecanisme.

III. PRIVACIÓ DE LLIBERTAT I ABAST DELS LLOCS OBJECTE DE VISITA

3. Privació de llibertat i abast dels llocs objecte de visita

En una de les sessions del Consell Assessor es va discutir sobre l'abast dels llocs que havia de visitar l'ACPT, en el sentit de fins a quin punt s'havia d'entrar a dependències, com ara els geriàtrics, els centres sociosanitaris o els centres de menors. Si bé la privació de llibertat és clara en els casos de custòdia policial, presó preventiva, sentenciats, etc. no ho és tant en els centres esmentats anteriorment.

Per aquest motiu, d'una banda, es va fer una consulta al Subcomitè de les Nacions Unides a Ginebra i es va parlar amb el Consell d'Europa i amb el Comitè de Prevenció de la Tortura a Estrasburg, que van aportar exemples d'altres democràcies on també s'havia entrat en l'anàlisi dels centres objecte de visita, com ara els geriàtrics.

De l'altra, alguns membres del Consell Assessor i de l'Equip de Treball es van reunir posteriorment per estudiar aquest assumpte. Fruit d'aquest treball conjunt i de l'intercanvi d'informació amb experts internacionals en aquest tema, s'ha elaborat un informe sobre en quina mesura el Síndic, com a ACPT, té competència per entrar a visitar centres de caràcter sociosanitari, geriàtrics i centres de menors.

Marc normatiu

L'article 4 de l'OPCAT defineix el que s'entén per persona privada de llibertat i centre de detenció, en els termes següents:

“ 1. Cada Estat part ha de permetre les visites, de conformitat amb el present Protocol, dels mecanismes que figuren als articles 2 i 3 a qualsevol lloc sota la seva jurisdicció i control on hi hagi o hi pugui haver persones privades de llibertat, sigui per ordre d'una autoritat pública o a instigació seva o amb el seu consentiment exprés o tàcit (d'ara endavant denominat lloc de detenció).

2. Als efectes del present Protocol, per privació de llibertat s'entén qualsevol forma de detenció o empresonament o de custòdia d'una persona, per ordre d'una autoritat judicial o administrativa o d'una altra autoritat pública, en institució pública o privada de la qual no pugui sortir lliurement.”

En vista d'aquest article es pot concloure que el Protocol no fa una llista de llocs de detenció, sinó

que n'ofereix una definició d'una gran amplitud, basada en dos eixos: la participació per activa o per passiva d'una autoritat pública i el fet no tant de la privació de llibertat “contra la voluntat” de l'individu, com que aquest no en pot sortir lliurement “lliurement”.

De la pràctica internacional que s'ha començat a generar a partir d'aquest article, i també d'instruments semblants com el Conveni Europeu de la Prevenció de la tortura (1897), es pot interpretar que la “llibertat” per sortir d'un determinat “centre” té a veure amb la capacitat material, no només jurídica de l'individu, la qual cosa cal vincular també a la seva major o menor situació de vulnerabilitat.

L'àmplia definició de l'article 4 de l'OPCAT permet la màxima cobertura possible a la protecció de les persones privades de llibertat perquè no estableix una llista exhaustiva de llocs de detenció, sinó que es refereix a tots els llocs de detenció.

Per la seva banda, la Llei del Síndic de Greuges estableix en l'article 69.1 que “el Síndic actua com ACPT en tots els espais en què es trobin persones privades de llibertat, bé siguin centres o instal·lacions localitzats a Catalunya, bé siguin mitjans de transport que transcorrin pel seu territori, si aquests espais depenen de les administracions, els organismes, les empreses i les persones a què fa referència l'article 78.1 de l'Estatut”.

Com en el cas anterior, la Llei no inclou una llista exhaustiva de llocs que s'hagin de visitar ni una definició del que s'entén per privació de llibertat. Atès que el manament del Síndic en aquest capítol es basa en les disposicions de l'OPCAT, cal entendre que el seu àmbit d'aplicació també s'estén al de l'Autoritat i, per tant, la privació de llibertat de la llei equival a la impossibilitat de sortir lliurement d'un centre o d'una instal·lació dependent de l'Administració pública.

En aplicació de les normes anteriors, l'article 3 del Reglament de l'Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura afirma que el Síndic de Greuges actua com ACPT en tots els espais en què es trobin persones privades de llibertat com són:

- Centres penitenciaris
- Centres de justícia juvenil i de protecció de menors
- Comissaries de policia

- Centres d'internament d'estrangers
- Centres psiquiàtrics, geriàtrics i sociosanitaris
- Mitjans de transport per al trasllat de persones privades de llibertat
- Casernes militars
- Les instal·lacions de la policia de fronteres i les zones de trànsit en passos fronterers, ports i aeroports internacionals
- Qualsevol altra, d'acord amb la definició de privació de llibertat que conté l'article 4 de l'OPCAT"

D'acord amb el marc legal descrit anteriorment, l'informe elaborat examina si els centres de protecció de menors i sociosanitaris i els geriàtrics responen a la idea de privació de llibertat de l'OPCAT i de la Llei del Síndic.

Residències geriàtriques i centres sociosanitaris

Pel que fa a les *residències geriàtriques* i els centres sociosanitaris, l'informe diu que no són conceptes ni espais sinònims. Les residències geriàtriques acullen persones més grans de seixanta-cinc anys (no hi poden ingressar persones de menys edat) per rebre les atencions bàsiques de la vida diària. Aquestes residències no poden prestar atenció mèdica, excepte l'administració oral de la medicació prescrita pel metge de família; medicació que prendrien si estiguessin a casa seva. No es poden fer cures d'infermeria ni administrar medicació per via intramuscular o endovenosa.

Els centres sociosanitaris atenen persones de qualsevol edat amb malalties cròniques que generen incapacitat o dependència o persones que pateixen una agudització de la seva malaltia de base i que necessiten un període de convalescència prolongat en què no disposen del suport familiar. El criteri és la malaltia crònica amb incapacitat o dependència. Es presta atenció mèdica i cures d'infermeria. El període d'ingrés està limitat a sis mesos. Una alternativa són els centres de dia, amb la mateixa finalitat, però en què els familiars es fan càrrec del pacient al final de la jornada.

Les persones ingressades en una o altra tipologia de centre/residència responen a alguna de les tipologies següents:

- Persones grans amb capacitat per decidir i autonomia o dependència per a les activitats de la vida diària.
- Persones grans amb deteriorament cognitiu (demències) que, segons l'estadi evolutiu, poden patir una incapacitat de fet o natural per decidir.
- Persones de qualsevol edat amb discapacitat psíquica.
- Persones de qualsevol edat incapacitades jurídicament.

Atesa aquesta diversitat de perfils, es conclou que es podria considerar que els centres esmentats poden ser objecte de visita per l'ACPT, en tant que hi resideixen persones que materialment no poden abandonar-los i el seu ingrés s'ha produït d'acord amb la decisió d'una autoritat pública. No és el cas dels centre de dia, però sí, com a mínim en part, dels centres sociosanitaris i dels geriàtrics.

Pel que fa a la definició dels centres de menors, el grup de treball compta amb la col·laboració de l'adjunta als infants del Síndic de Greuges. En aquest apartat, l'informe recull el següent:

La protecció de la infància en situació d'alt risc social a Catalunya

El 3 de juliol de 2010 va entrar en vigor la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (LDOIA), que reforma el sistema de protecció de la infància i l'adolescència. La Llei configura un sistema descentralitzat de protecció, que es fonamenta en la distinció entre les situacions de desemparament i les de risc.

S'entén per *situació de risc* la situació en què el desenvolupament i el benestar d'un infant o adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent no calgui la separació del nucli familiar. (art. 102 LDOIA). Queden fora del mandat de l'ACPT.

El *desemparament*, al seu torn, és la situació d'un infant o adolescent en què li manquen els elements bàsics per al desenvolupament integral de la seva personalitat, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant sigui necessària la separació del nucli familiar (article 105 LDOIA).

L'Administració de la Generalitat és qui exerceix la protecció sobre els infants i els adolescents desemparats mitjançant el departament que té

atribuïda aquesta competència, la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA). L'article 120 de la Llei estableix la tipologia de mesures que es poden adoptar en cas de desemparament:

- a) L'acolliment familiar simple per una persona o una família que pugui suplir, temporalment, el nucli familiar natural de l'infant o l'adolescent.
- b) L'acolliment familiar permanent.
- c) L'acolliment familiar en unitat convivencial d'acció educativa.
- d) L'acolliment en centre públic o concertat.
- e) L'acolliment preadoptiu.
- f) Les mesures de transició a la vida adulta i a l'autonomia personal.
- g) Qualsevol altra mesura de tipus assistencial, educatiu o terapèutic aconsellable, d'acord amb les circumstàncies de l'infant o l'adolescent.

En principi, només les situacions de desemparament que impliquin l'ingrés en un centre (lletres d i, eventualment, g de l'apartat anterior) serien susceptibles de ser objecte d'atenció per part de l'Autoritat. En aquest sentit, la LDOIA no representa novetats directes sobre la mesura d'acolliment en centre, per la qual cosa continua vigent la normativa anterior, com ara el Reglament de protecció dels infants i de l'adopció (Decret 2/1997, de 7 de gener).

En l'actualitat, són mesures de protecció institucional les següents:

- *Centre de Justícia Juvenil*. No s'hi fa cap referència en aquest dictamen perquè, pel seu caràcter tancat (penitenciari), entren sens cap mena de dubte en el manament de l'Autoritat.
- *Centre d'acolliment (CA)*. Són centres residencials per a l'atenció immediata i transitòria de l'infant i adolescent de zero a divuit anys que ha de ser separat del seu nucli familiar mentre es realitza el diagnòstic de la situació i es determina la mesura que cal aplicar. L'objectiu és elaborar diagnòstics i prestar atenció immediata en situacions d'urgència i proposar mesures d'atenció als menors, que hi estan ingressats durant un termini molt breu.
- *Centre residencial d'acció educativa (CRAE)*. Són serveis destinats a l'acolliment d'infants i adolescents (0-18) en substitució de la família

natural de l'infant durant el temps que persisteixen les dificultats socials i fins a la majoria d'edat com a màxim.

- *Centre d'acció educativa intensiva (CRAEI)*. Com a tipologia específica dins els centres residencials d'acció educativa, es preveu la possibilitat d'utilitzar centres amb sistemes d'educació intensiva per a joves de dotze a divuit anys amb problemes de conducta i d'adaptació al CRAE o a la família acollidora i que requereixen més contenció.
- La LDOIA, en l'article 133, regula les característiques dels CRAEI i incorpora una menció expressa pel que fa a les pràctiques de contenció, que inclouen (amb restriccions) usos de sales, mesures de contenció i aïllament físic dels joves, subministrament de psicofàrmacs, etc.
- Places residencials, públiques o concertades, en centres de l'ICASS per a infants i adolescents amb discapacitat. Servei destinat a l'acolliment d'infants i adolescents (0-18) amb discapacitat severa i en situació de desemparament i tutela per part de la DGAIA, en substitució de la família natural de l'infant, durant el temps que persisteixen les dificultats socials. També cal considerar les places concertades per la DGAIA en centres terapèutics de caràcter privat, amb inspecció i autorització del Departament de Salut (com a Font Fregona o Mas Pons), per a població menor d'edat amb problemes psíquics i/o d'addicció a estupefaents.
- *Centres de primera acollida*. Centres tancats que atenen les necessitats de la població estrangera menor d'edat que arriba a Catalunya sense referents familiars.

Conclusions

Primera. Es pot considerar que els centres geriàtrics i sociosanitaris poden ser objecte de visita per l'ACPT, en tant que hi resideixen persones que materialment no poden abandonar-los i el seu ingrés s'ha produït d'acord amb la decisió d'una autoritat pública. No és el cas dels centre de dia, però sí, com a mínim en part, dels centres sociosanitaris i dels geriàtrics.

Tot i que en cap cas es pot parlar d'una privació de llibertat en el sentit jurídic del terme, sí que hi ha una impossibilitat o dificultat material greu per abandonar les dependències del centre en el cas de les tres darreres categories de persones, cosa que, sumada a la vulnerabilitat d'aquestes persones, fa que compleixin el primer requisit del

Protocol. Respecte de la intervenció, activa o passiva, d'una autoritat pública, hi ha persones incapacitades jurídicament, l'ingrés de les quals el decideix el tutor nomenat pel jutge. No han de ser totes ni la majoria de les persones ingressades en algun d'aquests centres, però això és suficient per justificar que es visiti el centre com a tal. Naturalment, l'Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura hauria de prioritzar els centres geriàtrics i sociosanitaris en què se sàpiga que hi ha un nombre més alt de persones que no han pogut decidir autònomament sobre el seu ingrés.

Segona. També són susceptibles de ser visitats per l'ACPT els centres de l'ICASS, els centres terapèutics amb places concertades per la DGAIA, els centres de primera acollida de menors estrangers i els CRAEI altament contenidors. També ho podrien ser els centres d'acolliment, per bé que el caràcter transitori de l'estada del menor no ho fa prioritari.

En la majoria de casos, l'ingrés en un centre residencial es fa per derivació de la mateixa Administració o bé per ordre judicial. Són molts

pocs els casos en què ingressen menors a sol·licitud dels pares o tutors.

Pel que fa a la privació de llibertat, els CRAE són centres oberts, on les úniques limitacions d'entrada i sortida dels menors acollits estan marcades per les seves necessitats educatives i de protecció, d'acord amb les normes generals de funcionament. Com s'ha pogut veure, hi viuen nois i adolescents menors d'edat i s'ofereix com una alternativa a la família. Els CRAEI comparteixen aquestes característiques, però alguns acullen població amb unes condicions de conducta que determinen que es posi molt l'accent en la disciplina i el control, i disposen fins i tot de cel·les d'aïllament, a banda d'altres mesures de contenció que ja s'han esmentat. La resta de centres descrits, és a dir, els centres residencials de l'ICASS, amb independència de la seva titularitat pública o privada, els centres terapèutics amb places concertades per la DGAIA, i els de primera acollida de menors no acompanyats estrangers, compleixen, sens dubte, el requisit de no permetre la lliure sortida dels menors.

IV. VISITES REALITZADES

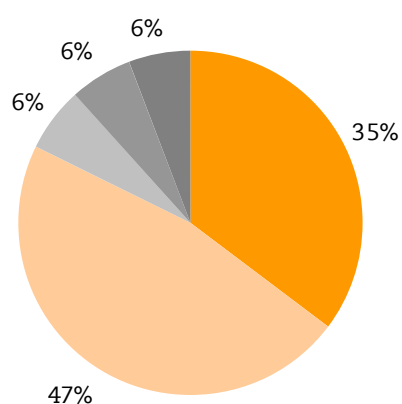
IV. VISITES REALITZADES

4.1. ANÀLISI ESTADÍSTICA	33
4.2. PER TIPUS DE CENTRE	35
a. Centres penitenciaris	35
b. Unitats d'hospitalització	42
c. Centres educatius de justícia juvenil	45
d. Centres de protecció	46
e. Centres residencials	48
f. Comissaries de policia	49
g. Entrevistes amb persones privades de llibertat	60

4.1. Anàlisi estadística

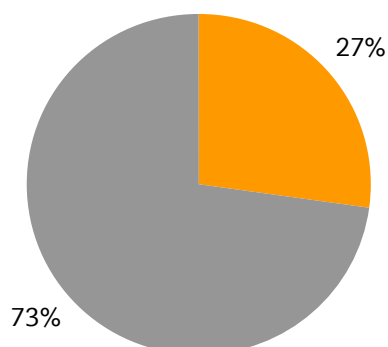
Visites realitzades per tipologia de centre

Centres penitenciaris	6	35,29%
Comissaries de policia	8	47,06%
Centres de justícia juvenil	1	5,88%
Centres de protecció de menors	1	5,88%
Centres de discapacitats	1	5,88%
Total	17	100,00%

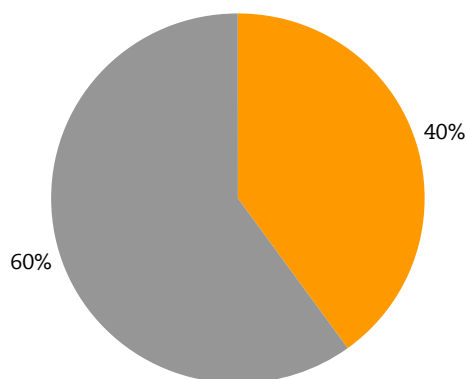
Proporció de centres penitenciaris visitats respecte dels no visitats

Centres penitenciaris visitats	6	27%
Centres penitenciaris no visitats	16	73%
Total	22	100,00%

Proporció de la població reclusa als centres penitenciaris visitats respecte dels no visitats

■	Població reclusa als centres visitats	4.233	40%
■	Població reclusa als centres no visitats	6.368	60%
Total		10.601	100,00%

S'ha considerat oportú incloure, a tall d'exemple, les taules i les xifres de la proporció de la població reclusa als centres visitats per constatar que, malgrat que la proporció de centres visitada sigui del 27%, la població reclusa en aquests centres és el 40% del total de població reclusa a Catalunya. No és sobrer matisar que el total de la població reclusa no és coincident amb el total de població entrevistada; així doncs, és en l'explicació de cada visita realitzada als diferents equipaments en què detalla el nombre d'entrevistes realitzades.

Les xifres indiquen que durant el primer any de posada en funcionament del Mecanisme de Prevenció de la Tortura a Catalunya hi ha hagut una diversificació dels centres visitats (cinc tipologies diferents de centres), però amb una incidència més alta pel que fa a les comissaries de policia i els centres penitenciaris.

4.2. Per tipus de centre

a. Centres penitenciaris

Centre penitenciar de dones (12/01/2011)

Centre	Centre Penitenciar de Dones (CP Dones)
Data	12 de gener de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Rafael Ribó, Judith Macaya, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi Garcia i Mar Torrecillas
Municipi	Barcelona
Població reclusa	341
Població entrevistada durant la visita	3
Àrees visitades	Unitat de mares, unitat de preventives, infermeria, unitat polivalent, Departament Especial

El CP Dones és un centre que es va inaugurar l'any 1981 i és específic per a dones. També té una gran part que és secció oberta, destinada al compliment de les penes privatives de llibertat en règim obert (homes i dones).

El centre disposa de mòduls de règim ordinari, departament especial i de sancionades, unitat de mares, unitat d'interne preventives, unitat polivalent i d'infermeria. També disposa d'altres serveis com ara menjadors, cuina, instal·lacions esportives i de lleure, tallers productius, bugaderia, cafeteria i economat.

El centre està concebut per albergar-hi principalment internes preventives però també hi ha internes penades.

És un centre que té un problema objectiu de manca d'espai, la qual cosa explica que els espais que té són molt polivalents. Malgrat la manca d'espai, el centre té poca problemàtica de convivència perquè disposa d'un programa d'ocupació per a les internes de set hores al dia, més mig hora de pati al matí i mig hora més a la tarda.

Unitat de mares

- En aquest departament, tan sols hi romanen preses les internes, preventives o penades, que tenen fills que no hagin arribat als tres anys d'edat.

- Aquesta unitat, si bé està ubicada al mateix centre penitenciar, està separada de la resta d'instal·lacions i serveis.

- En aquesta unitat és preferible parlar d'habitacions i no de cel·les, perquè a diferència del que passa amb la resta del centre, les habitacions (12 en total) no es tanquen a la nit.

- La dimensió d'aquestes habitacions es considera adequada perquè sigui ocupada per una mare amb els seus fills. En cas que el nivell d'ocupació sigui més alt, la direcció del centre té en compte l'edat dels nadons a l'hora de distribuir les unitats familiars.

- La unitat també disposa de la resta de serveis per poder fer-hi vida: dutxes, cuina, aula polivalent, l'estat global dels quals és correcte.

- A la planta de dalt de la unitat de mares hi ha un espai habilitat perquè funcioni com a llar d'infants, amb elements de joc i entreteniment.

- La direcció del centre evita que la unitat arribi a la seva capacitat màxima, estimada en 22 internes, perquè en aquest supòsit s'informa que la situació esdevindria inaguantable.

Unitat de preventives

- El principal problema que s'observa és el nombre d'interne que han de compartir cel·la, que en alguns casos pot arribar a vuit.

- Les cel·les són de dimensions petites, amb lliteres, un armari per a cadascuna d'elles, i una taula i una cadira per compartir.

- Les cel·les estan dotades d'un vàter interior, aïllat de la resta de la cel·la per una petita porta. Els lavabos i les dutxes són externs.

- La ventilació de les cel·les es pot considerar adequada, atès que totes tenen una finestra que es pot obrir. Tanmateix, les dimensions reduïdes de la cel·la i la manca d'aire condicionat pot provocar, a l'estiu, que les condicions de vida a l'interior no siguin les més òptimes.

- Això explica que les internes passin gran part del dia fora de la cel·la, ocupades en activitats de formació i ocupacionals.

- En aquestes cel·les, la neteja la fan les mateixes internes i s'han de mantenir netes de forma permanent per assegurar uns mínims.

- La il·luminació existent és natural i artificial.

Infermeria i unitat polivalent

- Les cel·les es destinen a ubicar-hi internes amb característiques especials, sobretot des del punt de vista mèdic.
- Tenen quatre llits i la sensació inicial d'amuntegament no és comparable amb la unitat de preventives, però per les dimensions reduïdes de les cel·les s'hauria d'evitar allotjar més de dues internes en cadascuna.
- La situació desitjable seria ubicar una interna per cel·la, però també s'ha de valorar que hi ha casos en què es fa aconsellable i recomanable que les cel·les estiguin ocupades per més d'una interna.

Departament Especial

- El Departament Especial del centre es troba al semisoterrani. En el moment de la visita està desocupat.
- La sensació de manca d'utilització és present en el decurs de la visita perquè hi ha presència de fortes olors, possiblement com a conseqüència de la manca de ventilació. Alguns dels matalassos també presenten mostres d'estar en desús.
- En aquest mateix departament hi ha quatre cel·les, una de les quals està inutilitzada, destinades a aïllar provisionalment les internes. Si la interna té problemes de salut mental o antecedents autolítics, els aïllaments es fan en una cel·la específica situada al Departament d'Infermeria i destinada a aquests efectes.
- La cel·la d'aïllament no compleix les condicions mínimes d'habitabilitat en comparació amb la resta de cel·les de règim ordinari. Per tant, l'ús que se'n faci ha de ser molt provisional i amb les garanties adequades.
- Pel que fa a la subjecció mecànica com a mesura de protecció, la directora informa que l'única que s'ha produït ha estat per problemes psiquiàtrics i per evitar que la interna es fes mal. Manifesten que aposten més pel tractament farmacològic si es troben davant la necessitat d'haver de reduir una interna.
- Al mateix soterrani hi ha les cel·les destinades a complir-hi sancions. Atès el problema general de manca d'espai, en particular al Departament d'Ingressos, s'informa l'Equip de Treball que de vegades hi ubiquen internes procedents de l'aeroport i que ingressen al centre amb la sospita de ser portadores d'alguna substància a l'interior.

Això explica que en aquestes cel·les hi hagi més d'un llit. Tanmateix, no es considera recomanable que, davant la manca d'espais al Departament d'Ingressos, ingressin aquestes dones al Departament Especial en espera que evacuïn la substància corresponent.

- Pel que fa als mitjans coercitius, es troben guardats amb clau en una habitació del Departament Especial i, per la informació facilitada, no s'utilitzen.

Centre penitenciari de joves (15/02/2011)

Centre	Centre Penitenciari de Joves
Data	15 de febrer de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Rafael Ribó, Judith Macaya, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi García i Mar Torrecillas
Municipi	La Roca del Vallès
Població reclusa	362
Població entrevistada durant la visita	1
Àrees visitades	Departament Especial, tallers, mòdul de vida ordinària, locutoris i Departament d'Ingressos

L'Administració penitenciària s'ha dotat d'un nou centre penitenciari per atendre la població reclusa juvenil, joves d'entre divuit i vint-i-un anys d'edat, que representa una millora respecte de la infraestructura que ha funcionat durant molts anys, des del 1983, el Centre Penitenciari de Joves de Barcelona, conegut com La Trinitat.

El centre, situat al paratge natural de Quatre Camins, al municipi de la Roca del Vallès, gairebé triplica la superfície construïda respecte de la vella presó de la Trinitat.

Amb capacitat per a 450 persones, està compost per 4 mòduls de vida ordinària, amb 46 cel·les dobles cadascun; 1 mòdul d'ingressos, amb 10 cel·les; 1 mòdul de règim tancat i de sancionats, amb 20 i 4 cel·les, respectivament; 1 mòdul d'infermeria central (malalties orgàniques), amb 10 habitacions; 1 mòdul d'atenció mental, amb 10 habitacions; 1 departament d'atenció especialitzada (DAE), amb 15 places.

Mòdul de vida ordinària

- El centre disposa de quatre mòduls on es desenvolupa la vida quotidiana de l'intern. Cadascun s'identifica amb un número i un color.
- L'interior del mòdul disposa de serveis com ara una sala d'estar, un pati i un menjador.
- Les cel·les presenten bona ventilació, il·luminació natural i artificial, dos llits, mobiliari per deixar els efectes personals i dues cadires. La cel·la també està dotada del seu propi lavabo, amb vàter, pica de mans i dutxa. El lavabo està separat de la resta de la cel·la per una cortina. La sensació global és d'higiene i netedat.
- No hi ha una sala específica destinada a fer els escorcolls, en particular els de nu integral, sinó que aquests es fan a la mateixa cel·la on resideix l'intern.

Departament d'Ingressos

- La cel·les tenen capacitat per albergar-hi fins a dos interns. Aquest departament també s'utilitza per ubicar-hi els interns en el règim dels articles 75 del Reglament penitenciari (RP), de curta estada, perquè els de llarga estada es troben ingressats al Departament d'Infermeria.
- Darrere de les portes hi ha penjada la normativa interior del funcionament del centre. Es fa lliurament a l'equip d'un model de tríptic que es lliura a l'intern quan ingressa. S'informa l'equip que està publicat en altres idiomes, però que en aquests moments només en tenen en català.
- La mitjana d'estada en aquest departament per als nous ingressos és d'un dia.
- No es disposa de servei específic d'interpretació, però sí d'un mediador cultural i, en cas que no hi sigui, recorren a l'ajuda d'algun altre intern.

Locutoris

- Hi ha un mòdul destinat exclusivament a comunicacions. Cadascuna de les tres plantes està destinada a un tipus de comunicació.
- Les condicions de les instal·lacions són correctes, ja que és un centre de construcció recent.
- Les habitacions destinades a comunicacions familiars i íntimes estan ben condicionades.

- En les familiars, com que hi ha un lavabo a dins, es dona la circumstància que aquest s'acaba utilitzant per tenir comunicacions íntimes.

- Hi ha un sistema de gravació oral que no s'ha utilitzat mai.

Departament Especial

- Es demana consultar la quartilla del Departament per saber el nombre d'interns i la modalitat de vida en què es troben. Es facilita ràpidament.

- A petició de l'equip, també es facilita una còpia de la normativa bàsica del departament.

- El Departament disposa de dues cel·les destinades a aïllar provisionalment els interns. En una d'aquestes, la d'ús habitual, hi ha una càmera que grava les imatges. La cel·la presenta les característiques següents: un llit enclavat al mig, un espai obert on hi ha una pica, una dutxa i un vàter. Sorpren, però, la instal·lació de la dutxa en una cel·la d'aquest tipus, ja que s'entén que l'estada dels interns immobilitzats en aquest espai ha de ser la mínima.

- S'informa l'equip que l'únic mitjà coercitiu que s'utilitza són les corretges de mans i cames, visibles en el moment de la visita.

- També s'indica que el temps que roman l'intern en aïllament provisional és el mínim imprescindible. La comunicació de l'adopció de la mesura al jutge de vigilància penitenciària, però no es fa immediatament, sinó l'endemà, amb la qual cosa el control judicial que es fa queda desvirtuat. La comunicació immediata que sí que es fa és a l'inspector de guàrdia.

- El control que efectua el metge és immediat. Ara bé, en cas que hi hagi algun incident a la nit, truquen al 061 i el metge es presenta, segons la direcció, en mitja hora. No cal dir que si es tracta d'una urgència, aquest temps es considera excessiu per prevenir algun mal major.

- Hi ha una altra cel·la també destinada a aïllaments provisionals. La impressió en entrar no és gens bona, ja que la càmera de gravació està tapada amb un drap. L'explicació que es facilita a l'equip és que aquesta cel·la no s'utilitza per a la finalitat que havia estat inicialment concebuda (cel·la d'aïllament provisional o de contenció, l'igual que l'altra). Sembla que ens alguns casos s'han trobat al Departament amb un problema de manca d'espais i aquesta cel·la l'han destinat per a compliment. En cas que sigui així, es considera

que no compleix les condicions aptes i dignes d'habitabilitat que ha de tenir qualsevol cel·la, fins i tot la d'un departament tancat.

- La mitjana de funcionaris que hi ha al Departament és un cap d'unitat, dos funcionaris i un funcionari a la cabina de control.
- En cas que es faci una reducció, hi ha uns protocols de seguretat amb una codificació diferent en funció del tipus d'incident. Sembla que hi ha un equip especial per intervenir-hi.
- No s'han emprat mai defenses de goma per immobilitzar i s'al·lega que els problemes generalment els resolen parlant.
- No hi ha una separació d'espais pel que fa a les cel·les destinades a albergar interns classificats en primer grau (article 93 RP i els de l'article 94 RP o l'article 10 LOGP). Tampoc no hi ha cel·les específiques destinades al compliment de la sanció d'aïllament en cel·la, ja que l'intern compleix la sanció a la seva cel·la.
- Les cel·les del DERT no presenten cap element estrany que cridi l'atenció. Des del punt de vista d'espai, d'higiene i d'habitabilitat, la valoració és adequada.
- El pati pels interns té càmera de seguretat. També hi ha un petit lavabo, amb pica i vàter. Com que és d'alumini, el manteniment des del punt de vista de la neteja és molt més difícil. En el moment de la visita, fa l'efecte de deixadesa. No hi ha cap espai, però, on resguardar-se en cas d'un dia de pluja.
- Al Departament hi ha un total de trenta càmeres de seguretat i s'informa l'equip que les imatges es guarden durant un període de sis mesos.

Departament d'Infermeria

- El centre disposa d'una infermeria amb set habitacions dobles i tres individuals, preparada per atendre malalts interns amb malalties orgàniques de curta o mitjana durada i urgències bàsiques. Així mateix, disposa d'una unitat de salut mental, també amb set habitacions dobles i tres individuals per al tractament i seguiment de patologies i problemes mentals.
- Compta amb el suport del Pavelló Hospitalari de Terrassa per acollir els interns que requereixin ingrés hospitalari i, en l'àmbit de la salut mental, l'atenció es complementa amb la Unitat

Hospitalària Psiquiàtrica Penitenciària de Catalunya, ubicada al Centre Penitenciari Brians 1.

- El dia de la visita no hi ha cap malalt orgànic, tan sols quatre de psiquiàtrics.
- La dotació de personal facultatiu està integrada per quatre metges equivalents al que en l'àmbit exterior són els metges de família i dos psiquiatres, que visiten dues hores durant dos dies la setmana. Els caps de setmana i les nits es cobreixen amb metges de guàrdia localitzables. Durant el cap de setmana, el metge de guàrdia ha de garantir una presència mínima de tres hores al centre.
- Diàriament es visita l'Àrea d'Ingressos i de Sancionats, per controlar l'estat de salut dels nous ingressats i per valorar l'estat dels sancionats i indicar la conveniència o no de la mesura disciplinària adoptada.
- Pel que fa als protocols diversos d'actuació, s'informa l'equip que no n'hi ha d'específics, llevat dels casos de possibles pandèmies. En aquests casos, es poden elaborar seguint les pautes exteriors i adaptant-los, si cal, a l'àmbit intern del centre penitenciari.
- En cas de malalties infectocontagioses s'aïlla adequadament el pacient per evitar-ne el contagi.

Altres

Hi ha un sistema de videovigilància arreu de l'establiment. La direcció del centre reconeix que hi ha recintes on no tenen accés les càmeres de seguretat. Han demanat que es posin càmeres a la cel·la d'immobilitzacions del Departament de Psiquiatria.

Centre penitenciari Brians 1, Homes (07/06/2011)

Centre	Centre Penitenciari Brians 1
Data	7 de juny de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Jordi Sànchez, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi Garcia i Mar Torrecillas
Municipi	Sant Esteve Sesrovires
Població reclusa	1.514
Població entrevistada durant la visita	3
Àrees visitades	Departament Especial i infermeria

El Centre Penitenciari Brians 1 està situat al terme municipal de Sant Esteve de Sesrovires. De concepció modular i polivalent, té una població penitenciària aproximada de 1.500 interns, entre homes i dones.

El centre consta de mòduls residencials de vida ordinària, a més d'altres mòduls per a serveis i perfils determinats: el Departament Especial i la Infermeria. Al centre també hi ha el Departament de Dones

Departament Especial

- Està situat a l'extrem sud-est del centre, al qual s'accedeix des del passadís de distribució de mòduls. Disposa de dues ales separades entre si (a la dreta i a l'esquerra, a les quals s'accedeix des del vestíbul) i cadascuna disposa de dues plantes, amb vuit cel·les cadascuna i totes amb reixat de seguretat.

- El Departament disposa de tres patis, un consultori mèdic, un despatx de visites, una aula polivalent, l'economat, una bugaderia, una habitació per als ordenances, sala d'escorcolls i una sala (antic menjador), que també utilitzen els ordenances com a gimnàs.

- La capacitat del Departament és de trenta-dos interns i hi ha els interns classificats en l'article 93 RP i 94 RP (F-1 o F-2), els compliments de sancions d'aïllament en cel·la d'interns classificats en segon grau de tractament, els aïllaments provisionals del Centre i els interns sota el règim de l'article 75 RP.

- Durant la visita al Departament el cap d'unitat també acompanya l'equip. A diferència del cap de serveis, aquest va identificat amb el seu número. Cal assenyalar que, si bé accedeix a mostrar-nos

tots els espais del Departament i a respondre les preguntes que se li formulen, presenta una actitud de recel i desconfiança envers la presència de l'equip.

- Es visita la cel·la de contenció sota el procediment d'immobilització mecànica (la que s'utilitza quan han d'immobilitzar algun intern amb una gran alteració de la conducta amb perill d'autolesió o d'agressió a altres persones). Aquesta cel·la presenta les característiques pròpies d'una cel·la destinada a aquest efecte: un llit situat al mig de la cel·la, un lavabo, reixa de seguretat, polsador i una finestra que tan sols poden obrir o tancar els funcionaris de la unitat. El més destacable és que la cel·la disposa de càmera de seguretat.

- Es pregunta al cap d'unitat sobre el sistema d'emmagatzematge de les imatges. Crida l'atenció perquè manifesta que ho desconeix i que, en tot cas, remet l'equip al director. L'equip també li fa notar que resulta sorprenent que el responsable del departament desconeixi aquesta qüestió.

- S'inspecciona també la cel·la del costat, destinada als aïllaments provisionals. Aquesta cel·la té les mateixes característiques que la de contenció però s'informa que tan sols es destina a l'aïllament. L'única diferència amb l'altra és que no hi ha càmera de seguretat. El cap d'unitat manifesta desconèixer-ne els motius.

- A la mateixa ala s'inspeccionen diverses cel·les on els interns fan vida ordinària en el règim propi del Departament Especial, article 93 i 94. No hi ha distinció pel que fa a la manera de distribuir els interns.

- Les cel·les no presenten cap element destacable des del punt de vista de prevenció de la tortura. S'informa que, pel que fa als objectes permesos, no hi ha diferències entre 93 i 94. Les úniques diferències es produeixen a l'hora de sortir al pati (no es barregen entre ells i dels del 93, tan sols en surten dos).

- No hi ha càmeres als passadissos del Departament. Els patis, en canvi, sí que en tenen. A diferència d'altres departaments visitats, als patis no hi ha lavabo, tan sols dutxa.

- També es visita la cel·la on s'ubiquen els interns sospitosos de ser portadors d'alguna substància estupefaent. S'informa que la vigilància es fa a través de la càmera de seguretat perquè no hi ha personal suficient per a la vigilància personal. Tanmateix, arran de l'entrevista que es manté amb els interns, s'informa l'equip que també hi ha un

funcionari que hi és present (darrere del vidre), que manté una vigilància continuada.

- Es mostra a l'equip la sala on s'efectuen els escorcolls. És una sala de dimensions reduïdes on també es practiquen els escorcolls amb nu integral. Preguntats pel nombre de funcionaris presents durant l'escorcoll, s'informa l'equip que dos o tres, depenent del cas. Tanmateix, els interns entrevistats assenyalen que als escorcolls practicats han comptabilitzat fins a sis funcionaris.

- Sobre els escorcolls que impliquen el despullament de la persona, d'acord amb el que estableix la Circular 1/2008 sobre escorcolls i aplicació de mitjans de control adequats, s'ha de lliurar a l'intern una bata per tal que es vesteixi mentre dura l'escorcoll i evitar així la seva nuesa més enllà del temps imprescindible. En aquest sentit, es mostren a l'equip les bates destinades a aquest efecte. Tanmateix, els interns entrevistats manifesten que no se'ls va lliurar cap bata.

- Respecte al nombre de funcionaris que hi treballen, s'informa l'equip que ha disminuït considerablement. La seva valoració és que aquesta situació no afecta el tractament, però sí la seguretat. En total: tres funcionaris, més el cap d'unitat en torn de matí i en torn de tarda. Els caps de setmana, hi dos funcionaris, més el cap d'unitat.

- Es mostra a l'equip l'habitació on hi ha els equips d'intervenció que es fan servir en els casos en què s'aplica el protocol de seguretat al centre. Si bé aquests no són unipersonals, si que estan adaptats (per mides) als diferents funcionaris que hi ha destinats a donar aquest servei, si s'escau. Aquests equips no disposen de cap tipus d'identificació.

- Durant el transcurs de la visita s'informa l'equip que s'està traslladant un intern Departament Especial per al seu aïllament provisional. Es demana al cap de serveis i d'unitat que alguns dels membres de l'equip hi siguin presents per veure com es procedeix en la intervenció esmentada. Si bé d'entrada no hi ha cap inconvenient, pocs minuts després es comunica a l'equip que s'ha decidit que l'intern sigui traslladat al Departament d'Infermeria perquè s'havia intentat autolesionar o hi havia risc que es pogués fer mal. Davant aquesta actuació, la qual resulta sospitosa per a tots els membres de l'equip, es demana visitar la infermeria i l'intern esmentat.

- La sorpresa ve quan de camí cap a la infermeria el cap de serveis comunica a l'equip que allà no hi ha cap intern en A/P, sinó que finalment es va acordar canviar-lo de mòdul. Aquest fet es

comunica posteriorment al director perquè tot fa pensar que no hi havia interès que els membres de l'equip fossin partícips de l'actuació dels funcionaris en aquell moment ni d'una possible entrevista amb l'intern.

- També cal assenyalar que durant el camí a la infermeria s'observa que al passadís hi ha un vidre a punt de trencar-se, la qual cosa es valora com a perillosa, tant per al personal que hi treballa com per als mateixos interns. Aquest fet també es posa en coneixement del director.

Departament d'Infermeria

- Hi ha dues ales, una per a malalts psiquiàtrics i l'altra per a malalts orgànics.

- Amb una capacitat màxima de 26, cadascuna de les dues ales té un pati i una aula polivalent. Amb vides separades, cadascun fa les seves activitats pròpies.

- Disposa de cel·les individuals i col·lectives (fins a quatre). S'inspecciona la cel·la específica per practicar els aïllaments provisionals on s'ubiquen els interns sota criteri mèdic. Crida l'atenció l'estat de brutícia i de manca de ventilació de la cel·la. Preguntats sobre aquesta qüestió, els responsables no tenen resposta.

Centre penitenciari Brians 1, Dones (23/11/2011)

Centre	Centre Penitenciari Brians 1 (dones)
Data	23 de novembre de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Ignasi Garcia, Mar Torrecillas, José María Mena i Eva Labarta
Municipi	Barcelona
Població reclusa	329
Població entrevistada durant la visita	2
Àrees visitades	Departament Especial, el pati i una de les sales de dia

El Departament de Dones de CP Brians 1 no està separat de la resta d'instal·lacions del centre, sinó que arquitectònicament ocupa un dels mòduls residencials de CP Brians 1, l'antic MR-5 d'homes.

Aquest mòdul residencial correspon a Dones U. El perfil de les dones preses en aquest mòdul és de llargues condemnes, sancionades, amb involució conductual, entre d'altres. També hi ha uns altres

dos mòduls per a perfils determinats, com ara Departament Especial i el d'Infermeria.

D'altra banda, davant la impossibilitat d'albergar-hi totes les dones preses, després de la inauguració de Dones U, es va habilitar un altre mòdul, prefabricat, conegut com a Dones II, per a internes amb un perfil més obert: amb propostes de permís, 100.2 RP, 82 pendents de secció oberta, etc.

El fet que només hi hagi dos mòduls residencials impedeix una distribució i una classificació interior adequada.

Té un nivell d'ocupació de 330 dones, aproximadament.

Departament Especial

- El primer que crida l'atenció és la ubicació d'aquest departament: dalt de tot de Dones U. Per tant, per accedir-hi cal pujar tres plantes amb tot el que això representa en els casos de dones que s'han de separar de la resta, reduir-les en cas de necessitat, disconformes amb una eventual regressió de grau, etc.

- D'acord amb les llistes, en el moment de la visita hi ha catorze dones ubicades al Departament, bé sancionades o regressades a primer grau. S'informa l'equip que la majoria de les internes procedeixen d'altres centres i han estat traslladades a Brians 1 amb motiu de la regressió de grau.

- Es facilita a l'equip un full informatiu, que es lliura a les pròpies mateixes internes, sobre les normes de funcionament i les característiques d'aquest règim de vida. Aquest full està penjat a les portes de les cel·les.

- Una de les novetats del Departament és que hi ha una interna en la modalitat de vida prevista en l'article 100.2 del Reglament penitenciari. Això representa que mentre la interna compleix el primer grau de tractament, se li permet sortir per fer determinades activitats en règim ordinari, com ara anar a l'escola.

- La sala d'escorcolls no té càmera de seguretat. Disposa de llum natural i és de dimensions àmplies perquè es pugui escorcollar la interna en presència de més d'una funcionària. Les bates que s'han de lliurar a les internes estan penjades a la paret.

- La cel·la on es fan els aïllaments provisionals disposa de càmera de seguretat. Amb un llit enclavat a terra, també disposa de lavabo. Es mostren a l'equip les corretges de roba que es fan servir per

immobilitzar les internes per les extremitats. Només es treballa amb aquests mitjans coercitius.

- El sistema d'emmagatzematge de les imatges és de sis mesos i les càmeres graven de dia i de nit.

- Les dones compleixen les sancions o els primers graus soles. Tanmateix, en el moment de la visita hi ha un cas de dues internes que viuen plegades per motius mèdics. Una d'elles té epilèpsia i ha d'estar en companyia d'algú. Aprofitant que han sortit a fer activitats amb l'educadora, s'inspecciona la cel·la on resideixen aquestes dues internes. La cel·la té llum natural i artificial, llitera, dues cadires i una taula fixa a la paret que fa les funcions d'escriptori i taula menjador, pica de mans i vàter (aïllat entre dues parets, però sense porta).

- Finalment, es visita el pati i una de les sales de dia, sense que hi hagi cap element destacable.

Centre Penitenciari d'Homes de Barcelona (15/12/2011)

Centre	Centre Penitenciari d'Homes de Barcelona
Data	15 de desembre de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Rafael Ribó, Judith Macaya, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi Garcia i Mar Torrecillas
Municipi	Barcelona
Població reclusa	1.782
Població entrevistada durant la visita	2
Àrees visitades	Sisena galeria, tercera galeria i Departament de Psiquiatria

El Centre Penitenciari Homes de Barcelona, conegut popularment com a presó "Model" o "La Model", està situat a la ciutat de Barcelona i fou inaugurat l'any 1904.

És una de les presons del sistema penitenciari català més massificades. En l'actualitat té un nivell d'ocupació al voltant dels 1.800 presos. S'intenta no sobrepassar aquest límit perquè es considera que més enllà d'aquesta ocupació és exposar el centre a una situació de perill, tant per als interns com per als professionals que hi treballen.

El centre disposa de sis galeries. Els interns són distribuïts en funció del comportament i de la primarietat delictiva. És l'únic centre en què les

cel·les tenen capacitat per ubicar-hi, en alguns casos, fins a sis interns.

La primera, la cinquena i la sisena galeria són les úniques que tenen calefacció central. La resta, no, perquè sembla que el centre no està preparat per donar-hi cobertura.

Sisena galeria

S'hi troben els interns classificats en primer grau de tractament i els sancionats.

La galeria consta de tres parts: cel·les per a sancionats o aïllaments provisionals, articles 93 RP (planta baixa) i articles 94 RP (primer i segon pis).

S'inspecciona una cel·la destinada a ubicar-hi els interns en règim de vida de l'article 93 RP. Consta d'un llit, una taula i una cadira de plàstic. També disposa de pica de mans i un vàter, i també d'una prestatgeria d'obra. Hi ha llum natural i artificial, i ventilació a través d'una finestra.

També s'inspeccionen les tres cel·les destinades als aïllaments provisionals i les immobilitzacions. A diferència d'altres centres penitenciaris visitats, el llit de cadascuna de les cel·les porta incorporades les subjeccions de mans i peus per fer-les servir en cas de necessitat. Són les úniques cel·les de tota la galeria que tenen càmera de seguretat (fins a dues). Les imatges gravades es conserven fins a sis mesos. Es guarden amb clau al despatx del director.

La sala d'escorcolls és d'unes dimensions més grans que una cel·la. No té cap tipus d'immobiliari a l'interior. Tan sols un parell de bates penjades a la paret, d'acord amb el que preveu la normativa sobre escorcolls.

L'estat de netedat de les cel·les i la galeria en general es pot considerar correcte.

Tercera galeria

És una de les galeries més massificades, amb planta baixa i dos pisos i amb tres i quatre interns per cel·la.

L'estat global de desgast i deteriorament és molt considerable. El mobiliari també és vell i resulta insuficient per atendre les necessitats dels interns que hi viuen: una taula, dues cadires, pica de mans i vàter. Gairebé no hi ha espai on l'intern pugui deixar els seus objectes personals. A manca d'això, tenen caps, bosses i cordes penjants.

Les cel·les disposen de ventilació i de llum natural i artificial. Com que es tracta d'un centre antic, els sistemes d'obertura i de tancament de les cel·les és manual.

Departament de Psiquiatria

El Departament consta de dues plantes. A la primera hi ha ingressats els aguts i a la segona, la resta. La diferència entre les dues plantes és considerable des del punt de vista de l'estat i les condicions higièniques de les instal·lacions.

A la primera, atesa la tipologia dels interns ingressats, es fa més difícil mantenir la cel·la i els espais comuns nets. Així, en el moment de la visita, s'observa que hi ha manca de ventilació objectivada per la presència d'una forta olor i brutícia al terra.

No hi ha finestres i les habitacions, sense porta, alberguen fins a quatre malalts. A diferència de la resta del centre, aquí no hi ha lliteres, sinó llits. L'estat del mobiliari és vell i el Departament tan sols consisteix en una sala menjador, les habitacions i la zona de lavabos i dutxes comuns.

El Departament també disposa d'un pati exterior on surten els interns.

La segona planta presenta les mateixes característiques que la primera, però l'estat global de neteja i de manteniment és visiblement millor.

b. Unitats d'hospitalització

Unitat d'Hospitalització Psiquiàtrica Penitenciària de Catalunya (23/11/2011)

Centre	Unitat d'Hospitalització Psiquiàtrica Penitenciària de Catalunya (UHPP-C)
Data	23 de novembre de 2011
Nom de les persones que fan la visita	José María Mena, Eva Labarta, Ignasi Garcia i Mar Torrecillas
Municipi	Sant Esteve Sesrovires
Població reclusa	62
Població entrevistada durant la visita	0
Àrees visitades	Unitat d'aguts, sala de contenció

La UHPP-C és un hospital per al diagnòstic, l'avaluació i el tractament de la patologia mental

detectada en centres penitenciaris de Catalunya, que necessita règim d'ingrés hospitalari o beneficiar-se d'alguns dels programes específics que es desenvolupen a la unitat. El criteri d'ingrés és clínic. No és una unitat pensada per al compliment de mesures de seguretat.

L'equip és interdisciplinari: des d'administratius fins a juristes, metges, monitors, psicòlegs i funcionaris. Els funcionaris (1 cap d'unitat i 3 funcionaris) que hi treballen són seleccionats i reben formació específica per poder interaccionar amb els malalts. La formació la reben al Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada del Departament de Justícia.

La UHPP-C està dirigida, des del punt de vista mèdic, per la institució religiosa de l'Església catòlica dels Germans de Sant Joan de Déu. Conseqüentment, tot el personal que hi treballa depèn d'aquest ordre.

Pel que fa a l'estructura:

- Servei d'urgències (24 hores/365 hores dies)
- Unitat d'aguts (10 llits)
- Unitat de subaguts (17 llits + 1 contenció)
- Unitats de mitjana i llarga estada (22 llits + 1 contenció)
- Unitat de trànsit a la comunitat (14 llits + 1 contenció)

Pel nombre de patologies que hi ha als centres penitenciaris, s'informa l'equip que la UHPP-C esdevé petita.

Les característiques del centre, en general, són les pròpies d'un hospital civil, amb la particularitat que hi treballa personal del cos de vigilància penitenciària i que els malalts són interns.

Unitat d'aguts

- Objectius: contenció de la crisi, valoració diagnòstica, instauració de tractaments i estabilització psicopatològica.
- La mitjana d'estada és de 21 dies.
- El dia de la visita hi ha 58 pacients, 9 dels quals són ingressos judicialitzats. La capacitat màxima és de 62.
- Es visita la unitat d'aguts perquè el 95% dels casos que ingressen a la UHPP-C ho fa en aquesta unitat.

- A la unitat, i a tot el centre, hi ha homes i dones que fan vida en comú i comparteixen tots els espais de l'hospital. Les habitacions, però, no són mixtes.

- Les habitacions en aquesta unitat són individuals. Quan el pacient és a dins, la porta del bany i de la finestra sempre és tancada.

- En aquesta unitat, els pacients tan sols porten pijama. Res de roba de carrer ni estris personals. L'únic que poden tenir és la clau de compra.

- Es visita l'habitació preparada per atendre malats que viuen un procés de descontrol. Aquí sí que hi ha càmeres infraroges que graven de dia i de nit i que permeten el control sanitari.

- Es mostren les subjeccions necessàries per dur a terme les immobilitzacions, sempre justificades des d'un punt de vista estrictament mèdic. Les immobilitzacions sempre es realitzen amb el pacient de cara amunt i ja van incorporades al llit per intervenir amb caràcter urgent.

- La valoració global de l'establiment és molt positiva.

Pavelló Hospitalari de Terrassa (03/05/2011)

Centre	Pavelló Hospitalari Penitenciari de Terrassa
Data	3 de maig de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Rafael Ribó, Judith Macaya, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi Garcia i Mar Torrecillas
Municipi	Terrassa
Població reclusa	33
Població entrevistada durant la visita	1
Àrees visitades	Zona d'ingressos, zona de control, sala d'escorcolls, sales d'espera, zona d'hospitalització

L'atenció sociosanitària en l'àmbit penitenciari pren com a referència el marc legal de la sanitat pública per oferir una assistència en condicions d'igualtat que a la resta de la ciutadania. A més, el sistema penitenciari està connectat amb la xarxa assistencial pública, de manera que, si escau, qualsevol intern pot ser derivat a un hospital de referència.

El sistema d'execució penal disposa de serveis d'assistència especialitzada en els mateixos centres d'internament, però quan el pacient requereix una

atenció encara més especialitzada, o el seu estat ho requereix, és traslladat a una unitat hospitalària, d'acord amb la xarxa pública.

A la província de Barcelona l'hospital de referència dels centres és el Pavelló Hospitalari Penitenciari de Terrassa, amb una dotació de 33 llits, aproximadament. En aquest pavelló, són traslladats els interns que han de rebre algun tipus d'atenció especialitzada o bé per a estades hospitalàries.

Arquitectònicament, el Pavelló Hospitalari de Terrassa està separat de la resta de l'hospital. Tan sols es comunica per un túnel que és per on passen els interns que han de fer-se alguna prova a l'hospital o bé a través del qual es desplaça el personal mèdic.

Zona d'ingrés

- Al Pavelló hi ha presència de càmeres de seguretat, principalment a la zona de passadissos, llevat de les habitacions. Les càmeres registren imatges amb una durada màxima de 48 hores, transcorregudes les quals desapareixen.
- La dotació de personal de vigilància penitenciària és de 50 funcionaris, repartits en quatre guàrdies al matí i quatre a la tarda.
- S'inspecciona la zona per on ingressen els pacients. Hi ha tres vies d'ingrés d'un pacient pres a un centre penitenciari: amb força pública, a través d'ambulància amb l'adopció de les mesures de seguretat oportunes o bé en règim d'autogovern (per si sol i sense força pública).

Un cop es produeix l'ingrés del pacient, aquest passa a una espècie de sala d'escorcoll, identificada amb el nom de *cubicle de detenció*, on se li facilita un pijama en cas que hi hagi d'ingressar i on és desproveït dels seus efectes personals. Cal assenyalar que en aquesta sala no hi ha càmeres de seguretat. Tan sols un panell informatiu sobre els objectes autoritzats i prohibits per a les persones.

A continuació, depenent del motiu de l'ingrés, el pacient passa a la zona d'hospitalització o bé s'espera en alguna de les dues zones habilitades a aquest efecte. S'observa un problema de manca d'espai perquè tan sols hi ha dues sales que funcionen com a sales d'espera amb el risc de barrejar joves i adults, homes i dones.

S'informa que s'intenta no barrejar-los, però en alguns casos deu ser impossible no fer-ho, tenint en compte que tan sols hi ha dos sales i tres tipus de d'interns que poden ingressar-hi. Alhora, s'hi afegeix un altre problema: què passa si es produeix

algun tipus d'incident a la sala. Pel que fa a aquesta qüestió, s'informa l'equip que hi ha un incident greu cada tres mesos, aproximadament. En aquests casos, el protocol que se segueix és aïllar el pacient en alguna habitació amb l'aplicació dels mitjans coercitius que escaiguin. Tanmateix, no hi ha una habitació específica per practicar aquests aïllaments, sinó que es practiquen en una habitació o altra depenent de les circumstàncies en aquell moment.

En cas que s'hagin d'aplicar alguns dels mitjans coercitius, primer s'aplica el criteri del coordinador del Pavelló i després, el criteri mèdic. Preguntats sobre el nombre d'incidents amb el personal facultatiu, es fa saber a l'equip que no acostumen a haver-n'hi.

Respecte dels interns que ingressen per rebre consulta mèdica s'intenta que a les 14.00 hores estiguin tots fora. En cas que hi hagin de romandre més temps, se'ls facilita un entrepà i, a la tarda, un berenar (galeta i suc o cafè). Val a dir que a la primera sala des d'on es fan els ingressos s'han pogut observar cartells informatius amb una distinció especial per als diabètics.

Finalment, pel que fa a les dues sales d'espera, s'observa que hi ha càmeres de seguretat a l'interior.

- El director mèdic diu que no hi ha cap diferència en l'assistència que es presta als interns respecte a la resta de ciutadans.

Zona d'hospitalització

• Es mostra una primera zona amb vuit habitacions per als casos d'interns que ingressen amb malalties infeccioses i respecte dels quals s'han d'adoptar mesures d'aïllament. De fet, algunes de les habitacions ja estan habilitades per albergar-hi aquest tipus d'interns. En cas que fes falta, en aquesta zona també s'empra alguna de les habitacions disponibles per practicar algun aïllament.

• Els mitjans coercitius es troben repartits entre la prefectura de serveis i l'oficina de funcionaris i són els mateixos que s'utilitzen en un centre penitenciari.

• S'inspecciona la zona A del Pavelló. En aquesta zona hi ha una sala que s'ha habilitat específicament per a fumadors. El que més crida l'atenció, però, és que una habitació de l'hospital, la número 3, s'ha habilitat com a despatx de funcionaris, amb la consegüent pèrdua de dos llits que això representa. En el moment de la visita aquesta habitació era buida i al mateix passadís hi ha una taula amb un funcionari per als controls oportuns.

- Pel que fa a les nou habitacions que hi ha, si no fos per la presència de personal funcionari, no hi hauria cap diferència respecte a les d'un hospital, llevat de les finestres que no es poden obrir. Al contrari, les habitacions, el mobiliari, les portes obertes, les prestacions que s'ofereixen, les bates que es dispensen, etc. són del tot adequades pel tipus d'establiment de què es tracta.

- En la Zona B s'inspecciona l'habitació número 23, d'observació i de vigilància continuada dels interns reclosos sospitosos de ser portadors d'estupefaents dins les cavitats interiors o d'altres. En aquesta habitació es practica l'aïllament de la població reclusa que hi roman.

En cas que hi haguessin dos ingressos d'interns sospitosos de ser portadors de substàncies estupefaents s'habilitaria una altra habitació i es tapiaria el lavabo per evitar que l'intern es pogués desfer de la substància.

El règim de vida en aquesta habitació és molt regimental: manca de comunicacions amb els familiars, tancat tot el dia, finestra sense cortina, control permanent per part dels funcionaris, aïllament sense límit màxim, etc. fins que l'intern és donat d'alta pels serveis mèdics.

c. Centres educatius de justícia juvenil

Centre Educatiu L'Alzina (18/05/2011)

Centre	Centre educatiu L'Alzina
Data	18 de maig de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Rafael Ribó, Maria Jesús Larios, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi García i Mar Torrecillas
Municipi	Palau-Solità i Plegamans
Població reclusa	60
Població entrevistada durant la visita	4
Àrees visitades	Zona on es compleixen les sancions d'aïllament, zona de contenció, zona d'escorcolls, zona de convivència, biblioteca, menjador, sala d'estar, Departament Semiobert

L'Alzina és un centre de règim tancat, a excepció d'un mòdul obert, on els interns tenen un règim de semilibertat.

El centre custodia menors i joves infractors de delictes més greus, els més conflictius i els que tenen condemnes més llargues.

Aproximadament el 70% del total de joves infractors és d'origen estranger, principalment procedent d'Amèrica del Sud i del Magrib.

El centre té una capacitat de 60 places, si bé en el moment de la visita hi ha ingressats 70 joves.

Des de l'exterior, el centre ofereix una arquitectura del tot rígida, amb un mur de contenció que n'envolta tot el perímetre. Està situat al paratge natural de Palau-Solità. La distribució interior es fa a partir de mòduls en un espai de naturalesa.

Tots els joves internats són de sexe masculí i l'edat mitjana és de 18 anys i 6 mesos. També hi poden haver joves fins als 21 anys. Des de l'abril de l'any passat el centre té dos grups: un grup o departament intensiu, on tenen estada els joves que han comès algun tipus de falta i han estat sancionats, d'acord amb el reglament del centre. L'altre grup, el bàsic, l'integren la resta d'unitats del centre on els interns fan vida ordinària. El centre disposa de seguretat privada a l'interior de l'establiment amb un total de 29 vigilants.

L'equip educatiu del centre està constituït el conjunt de professionals que compleixen les funcions d'intervenció educativa. Val a dir que els tres membres de l'equip directiu són antics educadors amb una mitjana de vint anys d'experiència en aquest camp.

Instal·lacions

- La visita comença per la unitat on els interns compleixen les sancions d'aïllament o de separació de la resta de grup (Grup Anoia). Hi ha tres habitacions destinades a aquest efecte. Les dues primeres tenen les mateixes característiques: un llit situat al mig on es practiquen les immobilitzacions, parets de rajola i finestra amb vidres de seguretat. A la tercera, no s'hi fan immobilitzacions i per això el llit no està clavat al mig de l'habitació. En aquesta habitació, hi alberguen els joves que tenen aplicat el protocol de risc de suïcidi i que es posen o es mostren agressius. Tot i així, crida l'atenció perquè aquesta habitació té una taula amb arestes amb la qual els joves es poden autolesionar fàcilment.

L'estat general de les dependències es valora com a poc adequat. Si bé s'informa l'equip que les habitacions disposen d'aire condicionat i de calefacció, s'observa que l'espai de ventilació està força obstruït com a conseqüència d'haver-hi pintat a sobre. L'olor en el moment de la visita és forta perquè no estaven prou ventilades; en concret, pel que fa a la tercera, l'olor és molt forta perquè es reconeix que hi ha un problema de clavegueram.

- Les habitacions tenen càmera de seguretat a l'interior. El principal problema és que, si bé graven les imatges, aquestes no queden registrades. Les gravacions es poden veure des d'una altra habitació on tenen dipositats els mitjans coercitius que poden aplicar en cas que sigui procedent: casc; manilles i cintes terapèutiques.

- Els aïllaments provisionals i l'aplicació d'aquests mitjans, els fan els membres de seguretat del centre, amb l'autorització prèvia del director. Durant l'aplicació hi ha de ser present el director del centre i, en cas que ell no hi sigui, el coordinador de guàrdia. S'informa l'equip que, en aquests casos, es comunica immediatament al jutge, al Ministeri Fiscal i al metge, i s'expliquen els fets que han donat lloc a la utilització esmentada.

S'assenyala a l'equip que l'ús d'aquests mitjans és l'estrictament necessari, però preguntats sobre aquesta qüestió, els responsables indiquen que els joves poden arribar a estar immobilitzats fins a vint minuts.

- Les tres habitacions de contenció estan pensades per reduir i aïllar els joves en casos d'alteracions greus de l'ordre amb perill per a les persones o per a les instal·lacions. S'informa, però, que la mitjana pel que fa a aquest ús particular és reduïda, ja que s'utilitza més per als casos de joves que ingressen sospitosos de ser portadors d'alguna substància estupefaent.

- En els escorcolls que es fan als interns sempre hi ha present un membre de seguretat i el director o coordinador. Els escorcolls amb nu integral no es graven.

- Es visita també la unitat on conviuen els joves que han tingut un retrocés en el seu programa de tractament. El temps d'estada en aquesta unitat és d'un mes.

- Les habitacions són de dimensions molt reduïdes i estan concebudes perquè hi hagi dos interns en lliteres. Pràcticament, no hi ha mobiliari, tan sols una petita tauleta de nit o calaixera on posar-hi la televisió. Sembla que aquest mobiliari s'ha anat fent malbé amb els anys i no se n'ha comprat de nou.

- La roba i les pertinences personals dels joves estan desades en caixes. L'habitació també disposa d'una taula d'estructura de formigó i una cadira de plàstic. No se'ls permet posar cortines a les finestres per un motiu de seguretat. Sembla que des de l'exterior hi ha uns porticons que es tanquen a la nit. Les habitacions tampoc no tenen vàter ni dutxa a l'interior, sinó que aquests són al passadís.

- Les habitacions disposen d'un avisador que es dispara passant-hi la mà per sobre, tecnologia que no s'adequa amb l'estat vell i deteriorat general de les instal·lacions. La unitat també disposa d'una aula de fusteria, un aula polivalent i una de formació.

- Finalment, es visita la unitat de convivència normal, on els joves fan vida ordinària. Les habitacions són iguals que les descrites anteriorment, si bé s'observa que als joves se'ls permet tenir més objectes que en l'altra unitat. La biblioteca (amb molt pocs llibres), la sala d'estar i el menjador es consideren correctes.

Vigilants de seguretat

- Durant la visita s'observa la presència de vigilants en tot el recinte. De complexió forta i amb un cert posat provocador, van uniformats sense que portin visible el número d'identificació professional.

- Les manilles també formen part del seu uniforme, les quals s'empren per fer la primera reducció de l'intern. Poden fer mal si no s'utilitzen correctament.

- La selecció dels vigilants la fa el mateix director del centre. S'insisteix que la relació dels vigilants amb els interns ha de ser la mínima, ja que la primera autoritat són els educadors.

- Els membres de seguretat tampoc no poden entrar dins els mòduls ordinaris de convivència. En canvi, sí que poden entrar a la unitat de sancionats, on són ells els que fan les reduccions, els escorcolls i les immobilitzacions, sempre amb la presència del director o coordinador d'unitat.

d. Centres de protecció

Centre Residencial d'Educació intensiva Els Castanyers (30/06/2011)

Centre	Centre residencial d'educació intensiva Els Castanyers
Data	30 de juny de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Maria Jesús Larios, Montse Cusó, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi Garcia i Mar Torrecillas
Municipi	Palau-Solità i Plegamans
Població reclusa	42
Població entrevistada durant la visita	2
Àrees visitades	Zona de contenció, habitacions i espais de convivència

Els Castanyers està situat a Palau-Solità i Plegamans i la seva gestió correspon a la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA). És un centre d'atenció educativa intensiva. Atén joves (nois) entre 12-18 anys, que, per diverses circumstàncies, necessiten una atenció educativa directa i intensiva durant un temps limitat. El centre té 42 places, sempre ocupades, si bé en el moment de la visita hi ha menys joves (de permís, colònies, etc.).

El centre atén joves amb problemes de conducta i d'adaptació en un CRAE o en la família acollidora i que requereixen més contenció; amb problemes de consum o amb antecedents indicadors que en un altre tipus de recurs tindrien problemes. Finalment, sense ser un centre especialitzat, també atén joves amb trastorns mentals greus. És un centre residual (finalista), de manera que no es pot fer cap derivació dels joves que hi ingressen.

Aquests joves segueixen un tractament psicològic i psiquiàtric a l'exterior. La funció del centre, pel que fa a la medicació que els joves tenen prescrita, és donar-los-hi. Tanmateix, si no la volen prendre, no els hi obliguen i reconduïxen la situació des de la intervenció i la mediació dels professionals del centre, com ara les dues psicòlogues que hi treballen. La direcció no és partidària de la contenció química i reconeix que en alguns casos els nois estan molt medicats.

L'equip de professionals que hi treballa és molt ampli i el centre té recursos formatius, esportius i lúdics, propis. Té un conveni amb el Departament d'Ensenyament, fruit del qual disposa de quatre mestres encarregats d'impartir l'ESO. Els nois figuren que estan matriculats oficialment a l'institut del poble.

La direcció dóna molta importància a la participació dels joves en els moments de presa de decisions importants. S'intenta recollir els anhels i les necessitats del jove. Això es fa a través d'unes reunions on es treballa amb el jove i on participen el mestre, el psicòleg, un educador i un membre de l'equip directiu. Cada quatre mesos es fa una renovació dels objectius dissenyats. La mitjana d'estada al centre és d'un parell d'anys i hi ha més sol·licituds que places.

En els casos d'urgència (brot o crisi del jove), les dues psicòlogues són les que intenten canalitzar la situació. Si fa falta, es requereix l'actuació del vigilant de seguretat per immobilitzar el jove i traslladar-lo a una de les habitacions de contenció. En la resta de casos, es truca a urgències.

Els ingressos a UCA (Unitat de Crisis d'Adolescents) són programats. Són més els joves que ingressen al centre procedents d'aquesta unitat que els que hi ingressen procedents del centre.

El criteri que es fa servir a l'hora de distribuir els joves és el de l'edat. D'aquesta manera, tots estan al mateix nivell. Hi ha quatre grups:

- i. Petits: 9 places (12-14 anys)
- ii. Mitjans: 11 places (14-16 anys)
- iii. Grans: 14 places (16-18 anys)
- iv. Casa d'en Pere: nois entre 15-18 anys amb un procés més avançat on es potencia l'autonomia personal

Instal·lacions

- S'inicia la visita per a la inspecció de les dues habitacions individuals de contenció. L'ús que se'n fa és per compliment de sanció o per aïllaments provisionals.

L'habitació tan sols disposa d'un llit enclavat al terra. Els matalassos, per indicació del director, són fora. Si escau, fan servir les manilles del vigilant de seguretat perquè el centre no disposa de cap altre mitjà coercitiu.

L'habitació està ben ventilada, té entrada de llum natural a través d'una finestra, absència de males olors i és molt neta. Un cop fora, el director mostra a l'equip el llibre de registre que es fa servir d'aquestes habitacions. En aquest registre s'anota l'hora d'entrada i de sortida, el dia, l'hora d'atenció de l'educador, els objectes retirats i els incidents.

Amb caràcter general s'observa que el temps que hi pernocten és baix, si bé en algun cas es fa constar que hi han passat la nit.

Grup de grans

- S'ha optat per habitacions individuals. Tan sols hi ha una habitació doble, que es fa servir per als ingressos.
- Aquesta unitat disposa d'una sala d'estar, d'habitacions, de banys i de la sala d'educadors.
- Es mostren diverses habitacions. Destaquen per la seva grandària, lluminositat i ventilació. També disposen de mobiliari perquè el jove pugui deixar les seves pertinences personals (armari, taula, cadira, prestatgeries i tauleta de nit). L'estat de les habitacions és de netedat. Els joves tenen cura de l'ordre i de la neteja.

Atès que no es permet de quedar-se a les habitacions d'altres companys, i per evitar incidents, les portes per fora no tenen mànec. D'aquesta manera, tan sols el jove pot obrir des de dins. Durant el dia són tancades.

- Els espais comunitaris també són amplis, acollidors, ventilats i ben il·luminats. Els lavabos són comunitaris i se'n constata un perfecte estat i grau de netedat.

Grup de petits i mitjans

- Les instal·lacions són iguals (habitacions, espais comuns, sala d'educadors) i es distingeix cada unitat en funció del color. A la dels mitjans hi ha tres habitacions dobles i, a la dels petits, hi ha una sala de jocs molt gran i una de polivalent que destaquen per la seves dimensions i per la seva lluminositat.

e. Centres residencials

Centre Residencial Mont Martí (11/10/2011)

Centre	Centre residencial Mont Martí
Data	11 d'octubre de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Rafael Ribó, Maria Jesús Larios, Judith Macaya, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi Garcia i Mar Torrecillas
Municipi	Puig- Reig
Població	60
Població entrevistada durant la visita	0
Àrees visitades	Zona de contenció, habitacions i espais de convivència

El centre residencial Mont Martí està situat a la localitat de Puig-Reig, a la comarca del Berguedà.

Entre les unitats especialitzades que té, hi ha una unitat de discapacitats psíquics per a infants i adults. Aquesta unitat és d'allotjament indefinit (molts passen de menors a adults amb perspectiva d'anys) i ofereix 60 places. Aquesta unitat alhora es divideix en subunitats de convivència, amb les seves pròpies habitacions i sala d'esbarjo. En aquest sentit, se separen els adults dels infants i adolescents, i també els pacients amb trastorn de conducta dels que no en tenen.

De les 60 places, 55 són fixes i 5 són respirs familiars. Un 60% de les places són concertades amb l'ICASS; 6-7 provenen de la DGAIA i la resta són privades.

Unitat de discapacitats psíquics per a infants i adults

- A l'entrada de la unitat hi ha la sala de contenció o time out. D'una dimensió d'uns 20 m², té les parets encoixinades de color blanc. L'estat de la sala és de brutícia amb taques al terra i a les parets. No disposa de cap sistema de videovigilància. S'informa l'equip que la mitjana d'estada és d'uns 10 minuts, per a casos molt extrems i, en aquest sentit, intenten no fer-la servir.

Unitat 5

- La unitat 5 és per a infants amb discapacitat psíquica, amb greus trastorns psiquiàtrics o de conducta (els més difícils). Amb dotze places, els menors que hi resideixen tenen entre els deu i els catorze anys.

- La unitat disposa d'una sala d'esbarjo que, en el moment de la visita, està ocupada pels professionals i els menors. Aquesta sala té accés a un pati on els menors també surten acompanyats per un educador.

- Les habitacions tenen dos llits i entre habitació i habitació hi ha un lavabo que es comparteix. Les habitacions són molt austeres perquè tan sols hi ha el llit del menor d'edat. Els armaris, encastats a la paret, són tancats amb clau. Disposen de llum natural, estan ben ventilades i netes. Les finestres, amb reixes i vidre de seguretat, són tancades mentre el menor roman a l'habitació. En cas contrari, es podria fer mal amb les arestes de les finestres o amb els barrots.

- Les portes de les habitacions no tenen pany. S'obren sempre amb clau. A través de les rondes que hi ha prescrites es detecten les necessitats que puguin sorgir durant el torn de nit.

- El lavabo, de rajoles, té pica de mans, un vàter amb barrera de seguretat i una dutxa que tan sols té un sortidor al sostre.

- Se'ls demana visitar l'habitació de contenció o d'aïllaments provisionals. Amb el llit enclavat a terra és on es fan les subjeccions abdominals. Disposen de llum i de ventilació natural. L'estat general de l'habitació és l'adequat per aquest tipus d'habitacions. Una de les parets, de pladur, està trencada perquè sembla que un dels joves s'hi va donar un cop. També té armaris encastats, tancats amb clau, i està decorada amb diverses fotografies d'un dels joves. En algun cas hi han arribat a passar la nit. Si el menor té alguna necessitat, crida o bé l'educador passa en la seva ronda habitual.

- Se'ls demana conèixer el tipus de mitjans coercitius que es fan servir, com ara els que s'han aplicat al

jove que recentment ha estat immobilitzat. Per a sorpresa de l'equip, s'informa que el cinturó abdominal que s'ha emprat és a la bugaderia. N'ensenyen un altre que no s'ha estrenat, detall que se'ls fa notar. També es mostren les corretges de mans, que estan molt desgastades.

- Se'ls demana que mostrin el sistema d'immobilització de mans. Diuen que intenten no lligar les mans pel darrere però s'entén que en alguna ocasió ho han fet. La majoria de casos ho fan amb el jove estirat al llit i una mà a cada extrem.

- Els educadors són els que estan capacitats per aplicar els mitjans coercitius. També s'informa la Fiscalia de Menors, dos cops l'any. El llibre de registre intern dels mitjans que s'apliquen no l'envien, sinó que es fa servir amb caràcter intern. En tot cas, està a disposició de les inspeccions d'ofici que puguin fer la mateixa Fiscalia, el Departament de Benestar Social i Família o qualsevol altre organisme.

- A banda de les contencions físiques, també hi ha les farmacològiques. El psiquiatra que ve els dilluns (3-4 hores) és qui fa la supervisió dels programes i de la medicació que es prescriu als pacients.

Unitat 4

- En aquesta unitat hi ha menors i adolescents amb franges d'edat que van des dels sis anys (mínim) fins els divuit. El perfil respon a nois i noies amb disminució psíquica sense trastorn mental o bé amb trastorn mental lleu. Aquests infants no hi són en el moment de la visita. Aquesta unitat, a diferència de les altres, no disposa d'habitació d'immobilització.

Unitat 1

- En aquesta unitat hi resideixen els adults amb greus trastorns psiquiàtrics o de conducta.

- Es visita la sala d'estar. En el moment de la visita s'hi troben els joves dinant, acompanyats dels educadors. Crida l'atenció l'estat de possible sedació d'un dels nois perquè no s'aguanta dret i està estirat al sofà.

- Les habitacions d'immobilització i d'aïllament provisional són iguals que les de la unitat 5, però per a adults. A simple vista, no hi ha cap diferència. Un detall és que a les parets, també amb senyals d'haver estat trencades més d'un cop, no hi ha res penjat perquè algun dels joves pateix un trastorn a causa del qual s'ho menja tot.

- El llit de l'habitació està fet, però sota del cobrellit es comprova que hi ha el cinturó d'immobilització preparat, que presenta un estat molt desgastat.

Altres:

- Hi ha un metge de medicina general que és al centre fins les 16 hores i un altre que ve en torn de tarda. Durant els caps de setmana no hi ha presència física dels metges, si bé estan localitzables a través del sistema de guàrdia. Són metges de la comarca.

- La unitat no disposa de cap metge especialista en psiquiatria infantil. Tan sols es dóna la circumstància que el psiquiatra que atén els dilluns és el responsable de menors de psiquiatria central.

- La forma de treball és molt interdisciplinària i es fan participar les famílies de les decisions que es prenen.

- S'informa l'equip que quan hi hagut algun incident s'ha pres una mesura expeditiva. En un cas en què un educador va donar un cop a un dels joves, se'l va acomiadar ràpidament.

- La ràtio d'educadors és de dotze, al matí i a la tarda, i de quatre, a la nit.

- En alguns casos la unitat també avalua els seus ingressos perquè tenen molts usuaris amb trastorn de conducta.

f. Comissaries de policia

INSTAL·LACIONS DELS MOSSOS D'ESQUADRA

Àrea Bàsica Policial Les Corts (01/03/2011)

Comissaria	ABP-Les Corts
Data	1 de març de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Rafael Ribó, Judith Macaya, José Maria Mena, Eva Labarta, Ignasi Garcia i Mar Torrecillas
Municipi	Barcelona
Població entrevistada durant la visita	1
Àrees visitades	Zona de custòdia de detinguts, sala d'escorcoll, zona de garjoles, infermeria

Les Corts és la comissaria central de la ciutat de Barcelona, que, a partir de l'any 2005, va passar a custodiar detinguts de totes les comissaries. Aquí, fins i tot altres cossos policials, com ara la Policia Nacional, porten detinguts. Depenen

orgànicament de l'ABP de Barcelona, que és a plaça Espanya.

Arran dels fets ocorreguts el 31 de març de 2007 en aquesta comissaria (vídeo gravat amb càmera oculta que mostra l'agressió que va patir un detingut), la Conselleria d'Interior va donar l'ordre de col·locar càmeres de videovigilància a l'interior de totes les comissaries per donar garanties, tant als ciutadans com als agents.

Es va començar amb les Corts i es va continuar amb la resta de comissaries fins al juliol de 2009, en què va finalitzar la instal·lació d'un total de 2.000 càmeres més, col·locades a les cel·les, sales d'escorcoll i zones de custòdia.

Àrea de custòdia de detinguts

L'àrea de custòdia és a la planta subterrània de l'edifici. Es comença la visita seguint el mateix recorregut que quan arriba un cotxe amb un detingut.

Mitjançant un rètol a l'entrada de la zona de custòdia, s'informa de l'existència de sistemes de gravació i captació. Així mateix, les càmeres i els dispositius de videovigilància estan instal·lats de tal manera que són visibles en qualsevol moment. Es fa saber a l'equip que hi ha un centenar de càmeres repartides per totes les instal·lacions.

Un cop arriba el cotxe de trasllats amb detinguts, aquest passa a la zona d'accés, la qual està separada de la resta del pàrquing per una tanca. A partir d'aquests moments, doncs, comença tot el procés. Val a dir que hi ha un protocol d'actuació de com procedir en aquests casos i se'n demana una còpia.

Abans d'entrar a la zona de custòdia, tots els agents dipositen la seva arma en un armer. Un cop a dins de les instal·lacions de custòdia i de detenció, la sala de recollida de documentació, empremtes, fotografia, etc. no presenta cap element destacable.

Tal com estableix la llei, els sistemes de captació i gravació de la sala d'escorcoll i de la resta de les dependències s'activen automàticament mitjançant sensors de moviment, i al marge de la decisió personal dels agents encarregats del visionament. La gravació automàtica permet únicament el visionament immediat i automàticament, les imatges queden emmagatzemades durant trenta dies, llevat que vagin a diligències. Tal com s'informa més endavant, la persona responsable de custodiar-les és qui pot accedir a visionar les imatges de cada dependència.

A la mateixa sala d'escorcoll la persona és informada de l'existència del sistema de gravació. El sistema també permet la gravació de sons, que s'activa amb un botó i del qual també és informada la persona detinguda. En aquesta sala d'escorcoll, d'una dimensió aproximada de cinc o sis metres quadrats, és on té lloc l'escorcoll del detingut, però val a dir que prèviament ja se li ha fet un escorcoll superficial al carrer en el moment de la detenció. També es fa molt ús del detector manual de metalls.

L'escorcoll amb nu integral té lloc ens casos molt excepcionals. En aquest cas, lògicament, el visionament és del tot privat al qual només té accés el responsable de la custòdia i la gravació d'imatges. En la majoria de situacions es tracta d'un escorcoll superficial, par parts. Se'n informa que l'escorcoll sempre es duu en presència d'un càrrec de comandament qui supervisa l'escorcoll que realitza l'agent.

També crida l'atenció que en aquesta mateixa sala d'escorcoll hi ha dos cartells (català-anglès i català-romanès) amb diverses paraules que poden ser útils per al detingut i alhora faciliten l'escorcoll a l'agent.

A la mateixa sala d'escorcoll també hi ha els elements de contenció: casc, cintes immobilitzadores de mans i peus, i escuts. Tan sols en els casos de persones detingudes que ingressen molt alterades i en estat d'agitació (principalment sota els efectes d'algunes substàncies estupefaents), amb les quals l'escorcoll és pràcticament impossible, se les passa directament a la cel·la i allà les immobilitzen fins que es tranquil·litzen.

Els ingressos de detinguts es fan un per un. Això vol dir que si n'hi ha diversos, s'han d'esperar al cotxe fins al següent i així successivament. Finalment, s'informa l'equip que també hi ha roba de recanvi per si fes falta.

La zona disposa d'una sala d'infermeria, una novetat a les comissaries. Aquí es presta una atenció més immediata al detingut, ja que si presenta alguna lesió més greu es requereixen els serveis del SEM. La metgessa que hi treballa presta els seus serveis de dilluns a divendres, dotze hores al dia. Els caps de setmana, vuit hores al dia. Es pregunta sobre la possibilitat que el detingut pugui ser atès per un metge extern de la seva elecció. Es queden sorpresos per la pregunta i, si bé diuen que en algun cas excepcional es podria valorar, no es és una opció que considerin.

S'inspecciona la zona de cel·les (35 en total), que en el moment de la visita presenten una ocupació del 28%. Es mostra una dependència amb quatre cel·les, inicialment concebudes per a menors, però que a la

pràctica s'utilitzen per a casos que valoren com a especials. En concret, els detinguts que, per les seves característiques, es fa aconsellable mantenir-los separats de la resta. L'estat general de les dependències no es considera adequat: poca ventilació, males olors, menys llum de l'habitual i un dels vàters de les cel·les està embussat.

Del total de 35 cel·les, dues són per ubicar-hi els detinguts sobre els quals hi ha la sospita que porten alguna substància estupefaent a l'interior. D'aquestes 35, també hi ha una cel·la amb capacitat per albergar-hi un nombre considerable de detinguts. La fan servir bàsicament els dies d'incidents, en què es concentra una gran quantitat de gent a la ciutat de Barcelona amb motiu de manifestacions, celebracions esportives, etc.

En general, a les cel·les poden romandre-hi fins a tres detinguts, però res no impedeix que n'hi puguin haver fins a quatre. S'informa que la capacitat va en relació amb el nombre de matalassos que hi poden arribar a ubicar (s'entén que dos al terra i dos al lloc on seure o jaure, de formigó armat). En el moment de la visita s'observa fins a tres persones per cel·la.

L'estructura d'aquestes cel·les és la mateixa per a totes: pintades de color gris, estructura de formigó on seure o jaure, dutxes i rentamans extern, vàter al terra separat per una estructura de formigó que protegeix la intimitat respecte dels agents o de terceres persones, però no respecte de la resta de detinguts que hi puguin haver a la mateixa cel·la. Per tant, a la manca de ventilació que de per si ja té la zona de detenció, s'hi afegeixen les males olors.

Crida l'atenció que les flassades es troben apilades en una habitació, les unes sobre les altres sense cap tipus d'aïllament que les protegeixi de la pols o de les males olors. S'informa l'equip que es renten cada setmana i que, llevat d'alguns casos, es llencen automàticament. Encara que es netegin setmanalment, la seva reutilització per més d'un detingut no es considera que sigui una mesura higiènica. El mateix passa amb les màrfegues: tots apilades en una habitació de qualsevol manera.

A l'altra ala de la comissaria, a banda d'haver-hi més cel·les, hi ha una zona des d'on es dispensen els àpats: entrepans o magdalenes de les màquines expenedores, més alguna beguda.

També es visiten les sales habilitades perquè els advocats s'entrevistin amb els detinguts. En aquestes sales no hi ha sistema de gravació i, per tant, un cop es tanca la porta, no hi ha possibilitat d'observar el que es produeix a l'interior. També hi ha sales (3) per a entrevistes, amb vidre al mig i amb

sistema de porta tancada. En aquestes sales tampoc no hi ha sistema de gravació. La ubicació d'aquestes sales al mateix espai de detenció respon a la necessitat que el detingut no hagi de sortir, per a res, de la zona de custòdia i de detenció.

Es permet la visita de familiars i amics. Hi ha previstes dues hores al matí i dues a la tarda per a visites, després de l'autorització i la comprovació de l'instructor de les diligències.

El nombre d'agents per torn és d'un sergent, un caporal i vuit mossos.

Es convida a l'equip al visionament d'algunes de les gravacions fetes a la comissaria, on s'observa el protocol que es fa servir en incidents de resistència i de comportament violent d'algun detingut:

Primer vídeo: detingut que s'intenta agredir a la cel·la donant-se cops contra la paret fins que finalment desisteix.

Segon vídeo: detingut en estat agitat que ja s'havia donat cops a l'interior del vehicle. Se'l trasllada directament a la cel·la i, un cop allà, se l'immobilitza de mans i peus davant la presència d'un comandament, que segueix i supervisa la reducció. Finalment, li col·loquen el casc per evitar que s'autolesioni. En aquesta situació, segons el que estableix el protocol, no hi pot romandre més de 30 minuts. S'entén que, si un cop transcorregut aquest temps encara continua en la mateixa situació, hi ha algun tipus de trastorn i, en conseqüència, se'l traslladaria a l'hospital.

Tercer vídeo: Detingut que s'intenta donar cops contra la porta de ferro. Ho havia intentat una primera vegada. Se'l treu per a cures i, de nou, a l'interior de la cel·la ho torna a intentar.

Quart vídeo: visualització en directe d'un escorcoll que s'està efectuant en aquell mateix moment a la comissaria de Sants, sense que els agents sàpiguen que se'ls veu.

Àrea Bàsica Policial Santa Coloma de Gramenet (25/10/2011)

Comissaria	ABP de Santa Coloma de Gramenet
Data	25 d'octubre de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Rafael Ribó, Judith Macaya, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi García i Mar Torrecillas
Municipi	Santa Coloma de Gramenet
Població entrevistada durant la visita	0
Àrees visitades	Zona de custòdia de detinguts, sales d'escorcolls, zona de garjoles i furgons policials

La comissaria depèn de la Regió Policial Metropolitana Nord, amb seu a Granollers. La comissaria és en un lloc d'accés difícil per als ciutadans. Per aquest motiu, té un servei de planificació de patrulles.

Àrea de custòdia de detinguts

- L'àrea de custòdia és a la planta subterrània de l'edifici. Es comença la visita seguint el mateix recorregut que fan els cotxes de trasllats de detinguts.

- Hi ha un comandament que supervisa el procés d'entrada de detinguts.

- L'entrada a la zona de cel·les està identificada amb un rètol que informa de l'existència de sistemes de videovigilància. L'armer també es troba a l'exterior d'aquesta zona.

- En el moment de la visita no hi ha cap detingut.

- L'entrada de recollida de documentació, empremtes, fotografia, etc. no presenta cap element destacable.

- La sala d'escorcoll disposa d'un sistema de gravació i captació d'imatges, fàcilment identificable. Si es considera necessari, també es registra la veu, amb la comunicació prèvia al detingut. Els escorcolls els fan dos agents sota la supervisió d'un responsable de torn.

- Les flassades que es faciliten als detinguts es troben apilades en una de les sales, sense cap tipus d'aïllament. S'utilitzen per més d'un detingut i es retiren sota la valoració discrecional del mateixos agents. Les màrfegues també es troben apilades les unes sobre les altres.

- La separació dels detinguts es fa de la manera següent: dues cel·les destinades a ubicar-hi dones i menors d'edat i un altra, per a adults homes. Les característiques d'aquestes cel·les són les pròpies de totes les comissaries dels Mossos d'Esquadra: pintura gris, estructura de formigó on seure o jaure, llum artificial i manca de ventilació natural. A diferència de les dels adults, les dimensions són més reduïdes i el lavabo és fora de la cel·la.

- La zona d'adults està ubicada en una altra ala de la comissaria. Hi ha cinc cel·les en total i disposen de vàter, separat per un mur. Dues de les cel·les tenen ubicat el vàter de tal manera que, malgrat el mur existent, és visible als ulls de qualsevol persona. Preguntats sobre aquest extrem, addueixen que en desconeixen els motius, sense que sembli, però, que els preocupi gaire.

- L'olor és fortament desagradable i el dia de la visita s'observa brutícia. Aquesta qüestió també se'ls fa notar i insisteixen que aquell dia encara no han netejat. Sembla que ho fan en funció de la càrrega de treball i de si tenen algú per netejar-ho (normalment a partir de les 5 de la tarda).

- L'únic material de contenció que tenen és el casc.

- Pel que fa al menjar que es facilita al detingut, com és habitual, aquest procedeix d'una màquina expenedora que hi ha a la comissaria.

Àrea Bàsica Policial Horta-Guinardó (28/02/2011)

Comissaria	ABP Horta- Guinardó
Data	28 de febrer de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Rafael Ribó, Judith Macaya, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi García i Mar Torrecillas
Municipi	Barcelona
oblació entrevistada durant la visita	0
Àrees visitades	Zona de custòdia de detinguts, sala d'escorcoll, zona de garjoles

L'ABP Horta Guinardó forma part de la Regió Policial Metropolitana Barcelona.

Les dependències de la comissaria es troben en un edifici de tres plantes. En el moment de la visita la tercera planta està desocupada en espera que s'hi traslladi el Servei d'Informàtica.

Àrea de custòdia de detinguts

- Com la major part de comissaries, la zona de custòdia de detinguts també és al soterrani. Tanmateix, la zona de detinguts està inutilitzable perquè el sentit de la comissaria d'Horta Guinardó és el de seguretat ciutadana i recepció de denúncies (ocupa el cinquè lloc).

- En el cas d'un detingut, es comunica a la sala i es porta a la comissaria de les Corts, que els agrupa tots. Val a dir que des que detenen alguna persona fins que la traslladen a les Corts, recullen tots els incidents que s'han produït i ho comuniquen perquè hi hagi constància escrita. Un cop a les Corts, s'instrueix l'atestat i el detingut és traslladat aquell mateix dia, si és possible, a dependències judicials.

- De les divuit cel·les destinades a la detenció d'homes, una té el vàter en el sentit contrari a la resta i, per tant, malgrat l'existència del mur de

separació, no resguarda ni protegeix la intimitat del detingut. S'informa que tan sols s'han utilitzat una vegada i durant un cap de setmana.

Trasllat de detinguts

- Una de les novetats que presenta aquesta comissaria és que hi radica la seu administrativa del trasllat de detinguts. Això explica el nombre de furgons aparcats que sempre hi ha fora. No obstant això, no tots els trasllats de detinguts depenen d'aquesta comissaria. Així, els trasllats de presos els porten des de l'ABP de Sabadell.

- S'informa de la problemàtica actual dels trasllats: diàriament només es fa una conducció de detinguts a dependències judicials. Sembla que els jutges només els volen al matí i, a partir de primera hora (9 hores). Per tant, fora d'aquest horari, els detinguts que no s'han posat a disposició judicial pernocten a la comissaria fins l'endemà.

- També s'explica que l'organització actual dels Mossos d'Esquadra permet presentar els detinguts el mateix dia o bé l'endemà d'haver-los detingut, llevat d'excepcions justificades per circumstàncies de la investigació.

- Es va demanar poder inspeccionar un dels furgons destinats a aquests efectes, però en el moment de la visita no n'hi havia cap de lliure. De la informació facilitada, se'n desprèn que hi ha dos tipus de furgons de trasllat (amb capacitat per a cinc persones): els nous, on els detinguts van asseguts com si anessin en un turisme, amb cinturons de seguretat inclosos; i els vells, on els detinguts van asseguts davant per davant en cadascuna de les dues bandes laterals i no porten cinturó de seguretat perquè no n'hi ha.

El que sí que es va poder visitar és un cotxe de trasllat de detinguts: el màxim de persones que poden traslladar al darrere són dues, les quals van emmanillades i amb els cinturons de seguretat. Aquest espai està separat de la part davantera del cotxe amb un vidre de plàstic, per raons de seguretat. Amb seients de plàstic dur, no hi ha cap sistema de gravació a l'interior. En el cas de trasllat de menors d'edat, el trasllat es fa sempre amb un cotxe sense logotip i es porten als espais de detenció de menors de la nova Ciutat de la Justícia.

Espai de detenció de menors i adults de la Ciutat de la Justícia de Barcelona i Hospitalet de Llobregat (05/04/2011)

Comissaria	Espai de detenció de menors i adults de la Ciutat de la Justícia
Data	5 d'abril de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Rafael Ribó, Judith Macaya, Maria Jesús Larios, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi Garcia i Mar Torrecillas
Municipi	Barcelona- L'Hospitalet de Llobregat
Població entrevistada durant la visita	0
Àrees visitades	Zona de custòdia de menors, zona de custòdia d'adults, sales d'escorcolls, zona de garjoles i furgons policials

Espai de detenció de menors

- L'espai de detenció de menors està ubicat al soterrani de l'edifici F, de la Ciutat de la Justícia de Barcelona i l'Hospitalet de Llobregat.

- L'àrea de custòdia atén, d'una banda, menors de reforma, generalment infants (menors de dotze anys) i adolescents (entre dotze i divuit anys) detinguts per la presumpta comissió d'un delictes o internats en un centre de justícia juvenil i que són requerits per acudir a alguna actuació judicial; i de l'altra, menors de protecció, generalment infants i adolescents víctimes de maltractaments, infants i adolescents tutelats per l'Administració i escapolits de centres de protecció, i infants i adolescents estrangers no acompanyats.

- Davant la manca d'un espai alternatiu que eviti l'entrada dels menors de protecció, s'utilitza aquest espai que, si bé tan sols s'hauria de fer servir als efectes d'identificació i per dur a terme la formalització de les actuacions policials com a judicials, en alguns casos, l'estada d'aquests menors és superior a les 10 hores. En casos puntuals es pot arribar a superar les 24 hores i, per tant, el menor es veu obligat a pernoctar en una sala o cel·la que presenta les mateixes característiques que les emprades per a la custòdia dels menors de reforma.

- Els menors de reforma i de protecció, doncs, comparteixen les mateixes instal·lacions, en sales separades per un passadís però contigües. Si bé no es barregen sota cap concepte, com no hi ha una separació física entre les dues àrees i hi ha una distància molt curta entre elles, es poden produir diverses situacions en què les condicions d'atenció dels menors de protecció quedin afectades i, per tant, sense que es pugui garantir que no hi hagi

cap mena de contacte, ni tan sols visual, entre els menors de reforma i els de protecció; per exemple, en cas que una de les sales de reforma s'utilitzi per albergar-hi menors de reforma davant una situació puntual de manca d'espai, conflictes entre ells, menors que ingressin amb efectes d'haver consumit alguna substància, en estat d'agitació, etc.

- Les sales dels menors de protecció s'han intentat adequar amb elements diversos, com ara dues taules per a jocs i una televisió. Per la resta, les sales presenten les mateixes característiques de seguretat, des del punt de vista de l'estructura, que una cel·la de contenció: porta metàl·lica robusta i bancada d'obra, on es pot col·locar una màrfega. Cal assenyalar que les cel·les on romanen els menors i els joves s'identifiquen amb el nom de sales de reforma o de protecció.

- Cadascun dels dos espais té una zona de serveis amb inodor i rentamans i l'altra amb una dutxa. L'Àrea d'Infants del Síndic de Greuges ha suggerit que s'instal·li un inodor al passadís de les sales de contenció perquè només hi ha un servei amb rentamans i dutxa. El Departament de Justícia ha respost que sol·licitaran un pressupost i per instal·lar-ne un en funció de les disponibilitats pressupostàries. Les sales de contenció (2) es troben a l'àrea dels menors de reforma, al costat de la sala d'escorcolls. El protocol que s'empra per immobilitzar els menors de reforma és el mateix que el que s'utilitza per a adults. Pel que fa al sistema d'emmagatzematge de les imatges que es graven, el mateix disc dur les destrueix passats 30 dies. Val a dir que totes les sales, inclosa la d'escorcolls, disposa de càmera de videovigilància.

- Pel que fa a la dotació de personal en aquest espai, la custòdia la duen a terme agents de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra uniformats. Conjuntament amb ells, hi treballen educadors que depenen de la Direcció General d'Atenció a la Infància. Segons la informació disponible, la dotació d'educadors és de dos, de dilluns a divendres, i un per torn. Els caps de setmana el nombre d'educadors és inferior. S'entén, doncs, que tan sols n'hi ha un de sol, de manera que es pot concloure que aquesta dotació és insuficient per atendre i acompanyar el conjunt de menors que hi romanen.

- Respecte als àpats que es dispensen als menors, les instal·lacions disposen d'una màquina expendedora d'aliments líquids (sandvitxos i magdalenes) i sòlids, i els agents de custòdia disposen d'una tarja que permet la selecció i el subministraments d'aquests productes als menors.

Àrea de custòdia d'adults

- L'àrea de custòdia de detinguts de la Ciutat de la Justícia és el punt final en el procés de detenció d'una persona. Així, tots els detinguts passen per les Corts i, si és plena, Sants o Ciutat Vella, en casos molt puntuals. Des d'allà són traslladats a l'àrea de custòdia de detinguts de la Ciutat de la Justícia.

- Aquí es dona per finalitzat el trasllat d'un detingut. En el moment de la visita n'hi ha un total de 89 en custòdia, homes i dones, si bé el nombre de població que hi passa diàriament oscil·la entorn el centenar.

- La valoració global de les dependències es pot qualificar de correcta si es compara amb altres àrees de detenció visitades. No hi ha llum natural perquè són a la part subterrània de l'edifici. Tanmateix, les condicions de ventilació i d'il·luminació són adequades. Per primer cop, l'olor que es desprèn d'aquest espai no resulta desagradable.

- El que destaca d'aquest espai és que els detinguts passen directament d'aquesta zona a les dependències judicials en qüestió sense que s'hagin de creuar amb la resta de la població. És partir dels distribuïdors que hi ha a una banda del passadís que els detinguts o presos passen a disposició judicial acompanyats pels agents policials.

Furgons de trasllat

- El dia de la visita també es van inspeccionar alguns dels furgons que s'utilitzen per al trasllat de presos i de detinguts. Atès que els judicis acostumen a ser a les 10 hores i que sols hi ha una sola conducció policial al dia explica que en el moment de la visita hi hagi un volum important de furgons aparcats perquè les entrades acostumen a produir-se entre les 8.30 i les 11 hores del matí.

- Al pàrquing de l'edifici on hi ha la zona de detinguts i on entren les furgonetes no "dorm" cap d'aquests vehicles. Després del trasllat del detingut o pres i, un cop posat a disposició judicial, aquest retorna al centre, en els cas dels interns, o bé surt en llibertat.

- Hi ha dos models de furgonetes: les antigues, sense cinturó de seguretat, i les noves, amb cinturó de seguretat. Per tant, és en la cabina i en la distribució dels seients on van els detinguts on s'aprecien les diferències entre els dos models existents.

- En els models antics, els seients de la cabina on van asseguts els detinguts estan col·locats els uns davant els altres i sense cinturó de seguretat, amb

el risc que això pot comportar des del punt de vista de la seguretat. D'altra banda, aquests seients són com unes banquetes de plàstic rígid i gens ergonòmiques. Fora de la cabina, hi ha un seient destinat a un agent perquè pugui visualitzar i controlar el que passa a l'interior del vehicle. S'informa l'equip que la cabina no disposa d'un sistema d'aïllament acústic i, en conseqüència, des de fora i amb la porta tancada, se sent el que es diu.

- En els models nous, algunes d'aquestes deficiències s'han corregit. Els seients de la cabina tenen la mateixa distribució que la d'un automòbil de carrer: seients davant (2) i darrere (3). Alhora, aquests estan dotats de cinturons de seguretat i, pel que fa a l'estructura, també són d'un altre tipus de plàstic dur i ergonòmics.

- Durant el trasllat, els detinguts van emmanillats al darrere. Les ordres de servei així ho preveuen. Tanmateix, els comandaments poden acordar que no hi vagin (en cas de persones grans, malaltes, etc.) o bé que vagin emmanillats pel davant. De fet, en el moment de la visita es va observar com arribava un cotxe de detinguts, amb un jove a dintre que anava emmanillat pel davant.

- S'informa que la mateixa ordre també preveu la prohibició d'anar dins de la cabina amb els detinguts o bé al darrere del cotxe policial amb ells. Dins dels models de cotxe, n'hi ha un de nou amb un sistema de mampara al darrere que permet que el detingut estigui aïllat de la resta d'ocupants, en aquest cas, agents policials. Aquest model es fa servir per a casos puntuals perquè l'espai destinat a aquest efecte és força reduït, de manera que es garanteix que el detingut no pugui passar les mans per davant o protagonitzar algun altre incident.

- Els cotxes policials de trasllats també s'utilitzen per al trasllat de dones embarassades o bé d'infants i adolescents.

INSTAL·LACIONS DE LA GUÀRDIA URBANA DE BARCELONA

Districte de Ciutat Vella (14/04/2011)

Comissaria	Districte de Ciutat Vella. Guàrdia Urbana de Barcelona
Data	14 d'abril de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Rafael Ribó, Judith Macaya, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi Garcia i Mar Torrecillas
Municipi	Barcelona
Població entrevistada durant la visita	0
Àrees visitades	Zona de custòdia de detinguts, sales d'escorcolls, zona de garjoles i furgons policials

Tot i que la seguretat ciutadana és responsabilitat de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra, la Guàrdia Urbana de Barcelona, com a policia local de la ciutat, col·labora en les tasques de seguretat ciutadana per donar respostes a les demandes ciutadanes. Els tipus d'intervencions que duen a terme són de prevenció i repressió del delictes i intervencions administratives de seguretat ciutadana.

Àrea de custòdia de detinguts

- L'àrea de custòdia està ubicada a la part soterrània de l'edifici. S'hi pot accedir per dos vies, des del pàrquing o bé des de l'interior de la mateixa comissaria. L'ingrés per un accés o un altre dependrà de les característiques del detingut. A tall d'exemple, s'informa l'equip que aquell mateix dia s'ha detingut a una noia jove, que ha ingressat per la porta d'accés principal de la comissaria.

- L'àrea de custòdia és un espai de dimensions reduïdes, amb dues cel·les i un lavabo. No disposa de sala específica d'escorcoll ni identificació, ni està habilitada amb cap despatx on entrevistar-se privadament amb la persona detinguda. De fet, en el moment de la visita té lloc l'entrada d'un detingut i es comproven les primeres irregularitats en el procés de custòdia.

Per començar, el protocol d'actuació no preveu que el detingut estigui assistit de lletrat des del primer moment de la detenció, sinó que entenen que aquesta assistència té lloc un cop el detingut és traslladat a la comissaria de les Corts. Així, durant la lectura dels drets al detingut se li informa sobre aquest dret en concret i se li pregunta si vol advocat d'ofici o si en té un de privat. A continuació,

se li diu que el lletrat l'assistirà en unes altres dependències policials quan tingui lloc la declaració.

També crida l'atenció la manera com es fa la lectura dels drets al detingut. L'agent, si bé es mostra en tot moment correcte, li llegeix en veu alta el contingut, però ningú no s'assegura que l'hagi entès ni ningú dona fe de la lectura dels drets ni de qualsevol altra qüestió que li formuli la policia.

Juntament amb el dret de comunicar la detenció i el dret de ser assistit per un lletrat, un altre dels drets primordials durant l'estada del detingut en dependències policials és el dret a ser reconegut per un metge. Si és un cas d'urgència o la persona està molt agitada, es truca al 061. En la resta de casos es fa un ràpid reconeixement al centre mèdic Perecamps.

- L'àrea té dues cel·les i en el moment de la visita una està ocupada per una noia. S'informa que l'estada del detingut en aquestes cel·les és de poc temps, mentre es practiquen les primeres diligències. La informació facilitada, però, sembla contradictòria perquè, d'altra banda, s'indica que en algun cas, molt puntual, ha arribat a pernoctar-hi algú.

- La cel·la no té càmera de seguretat a l'interior. No disposa de llum natural i la porta no és de barrots, sinó que és metàl·lica i robusta, amb un petit mirador, com les que hi ha als centres penitenciaris. Amb bancada d'obra sense possibilitat de posar-hi una marmega perquè no en tenen. Tampoc es facilita cap lot higiènic durant l'estada.

- Pel que fa a la resta d'elements, la pintura és de color blanc i l'olor en el moment de la visita és correcta. Respecte als àpats, la zona de custòdia no disposa d'una màquina expendedora d'aliments ni de líquids. A la pregunta de quin tipus d'aliment o de líquid es facilita al detingut, es respon que no n'hi ha cap perquè s'insisteix que l'estada del detingut és curta i no n'hi ha cap necessitat.

- Pel que fa a la resta d'instal·lacions, tal com s'ha apuntat, no hi ha una sala on fer els escorcolls amb caràcter reservat. De fet, en el moment de la visita es demana a les tres membres de l'equip que abandonin la zona per escorcollar un detingut. Un membre de l'equip en canvi es queda allà fins que conclou l'escorcoll, que el valora com a correcte. Tanmateix, assenyalava que les manilles que portava el detingut estaven massa fortes, la qual cosa li ha provocat un hematoma als canells.

- Per tant, l'escorcoll es fa a la zona comuna d'accés a l'àrea de custòdia, espai on uns minuts abans s'ha informat el detingut dels seus drets. Segons es fa

saber, tan sols en aquest espai comú hi ha càmera de seguretat. Tanmateix, per les característiques de la zona, hi ha camps o espais morts de possible interacció entre agent i detingut on el visionament de la càmera no arriba. D'altra banda, no s'observa cap rètol a l'entrada de la zona ni a l'interior que informi de l'existència de sistemes de gravació d'imatges.

- Pel que fa als elements de contenció, es mostren tan sols dos cascs (en desús). S'informa l'equip que tenen demanat una espècie de matalàs immobilitzador.

- Si algun familiar demanés veure el detingut no ho tenen previst i, per tant, s'entén que no és possible. En cas que hagi de ser traslladat a la comissaria de les Corts, serà allà quan s'autoritzaran les visites oportunes.

- En cas que al detingut li calgui ser assistit per un traductor, disposen d'un servei de traductors, que alhora són els que recullen les denúncies.

Trasllat dels detinguts

- Amb caràcter general, el trasllat de detinguts es fa amb cotxe policial. Aquest cotxe està protegit amb una mampara divisòria dels dos espais, agents i detinguts.

- Els seients on van asseguts els detinguts són de plàstic i tenen capacitat per a dues persones. A la pregunta de si els detinguts van sols al darrere responen que, si bé és l'habitual, no hi ha cap impediment perquè un agent també pugui anar al costat del detingut.

- S'inspecciona l'única furgoneta que hi ha aparcada al pàrquing. Assenyalen que aquesta en concret no és d'ús habitual, però que aquell dia s'ha utilitzat de manera excepcional.

- S'informa l'equip que des de la porta fins a l'accés a la zona de cel·les o atestats, tot es grava. Les càmeres, de sis o set anys d'antiguitat, funcionen amb sensors de mobilitat. Per tant, registren qualsevol tipus de moviment, tot i que no de soroll. Un cop gravades, desapareixen un cop transcorreguts 30 dies, si bé en cas que se superi la capacitat màxima d'emmagatzematge es poden destruir abans. En cas que durant el procés de custòdia de detinguts es produeixi algun incident, aquesta gravació es guarda davant la possible obertura de diligències judicials o a requeriment d'un altre òrgan. El responsable de la custòdia de detinguts també custodia les imatges, de manera que tan sols ell pot visionar-les i no les pot manipular. El sistema està configurat de tal

manera que ja preveu que la imatge, un cop gravada, no pugui ser modificada.

Districte de Sant Andreu (06/09/2011)

La comissaria funciona com una oficina de recepció de denúncies; s'elaboren minuts i es fan les mínimes diligències d'instrucció perquè els detinguts són traslladats a la comissaria de les Corts.

No hi ha pernoctació a les cel·les. Els temps que hi romanen els detinguts és el mínim imprescindible en aquests casos.

Estan en espera que se'ls traslladi a la nova comissaria. Actualment, ocupen un edifici de l'antiga Pegaso.

Àrea de custòdia de detinguts

- L'entrada del detingut es fa per la zona del pàrquing, vigilada amb una càmera de seguretat. Un cop dins, el detingut és conduït a la zona de custòdia.

- L'àrea de custòdia és un espai prefabricat que no està degudament identificat com a tal. Està aïllat visualment de la resta del passadís, però no acústicament.

- La zona disposa de dues àrees diferenciades. Una de general, que té una cadira i una taula. Aquí té lloc la lectura dels drets del ciutadà detingut. De la mateixa manera que en altres comissaries de la Guàrdia Urbana de Barcelona, el seu protocol d'actuació no preveu que el detingut estigui assistit de lletrat des del primer moment de la detenció perquè s'entén que aquesta assistència té lloc un cop el detingut és traslladat a la comissaria de les Corts. Pel que fa al dret a ser reconegut per un metge, s'assenyala que en els casos en què es considera necessari es crida una ambulància.

- L'escorcoll del detingut (el segon) es fa en aquesta mateixa sala. Per tant, la zona no disposa d'una habitació específica on fer l'escorcoll. Si bé es procura causar les mínimes molèsties a la persona escorcollada, pot passar que calgui un escorcoll integral. En aquest supòsit, està previst utilitzar la sala on hi ha les cel·les, sempre que no hi hagi cap detingut, la qual cosa posa de manifest que la zona no compleix els criteris essencials per poder acomplir totes les gestions que impliquen la custòdia de detinguts.

S'informa l'equip que a l'escorcoll sempre hi ha presents dos agents del mateix sexe. Aquest escorcoll, el fan els mateixos agents integrants de la dotació que va fer la detenció. Si la persona detinguda és una dona i no hi ha cap agent del mateix sexe, està previst que es cridi alguna agent de la comissaria.

- L'habitació on són les cel·les és petita i no té unes condicions de salubritat gaire òptimes. Amb il·luminació artificial, no té cap ventilació. La sensació de brutícia és present i s'agreuja amb la supervisió de les dues cel·les perquè les parets estan pintades, però també tenen taques de sang. A més, en una hi ha un escarabat mort, la qual cosa fa pensar que aquell dia encara no havien netejat.

S'assenyala que hi ha un problema d'escarabats i que, malgrat que s'ha fumigat, encara n'hi ha. Les cel·les no estan habilitades perquè hi romanguin ningú, ja que tampoc no compleixen les mínimes condicions d'habitabilitat: no hi ha càmera de seguretat; la bancada és d'obra, però sense possibilitat de posar-hi una màrfega; no es facilita cap lot higiènic; no es dispensa cap tipus d'aliment i no hi ha espai suficient per garantir la separació d'homes i de dones. L'habitació on hi ha les cel·les també té un lavabo, amb vàter i dutxa, tot i que no són gaire nets.

L'únic element positiu és que hi ha flassades que es poden facilitar en cas de necessitat, que estan precintades i aïllades en bosses de plàstic.

- S'informa l'equip que els menors no arriben a ingressar mai en aquestes cel·les. Així, en el cas de detenció d'un menor, se'l fa esperar en una sala d'espera i s'avisat la Fiscalia. La mateixa Fiscalia diu que s'entregui el menor als pares i que es continuïn les diligències.

- L'únic element de contenció de què es disposa en cas de necessitat és un casc.

- Els trasllats a l'Àrea Regional d'Instrucció i Custòdia de Detinguts de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra es fan amb els vehicles policials, un cop s'han acomplert les primeres diligències.

- Es consulta el registre d'entrada i de sortida de detinguts i el de minuts policials. Al llibre de registre s'observa amb caràcter general que el temps d'estada del detingut a la cel·la és d'entre dues i tres hores, tot i que inicialment s'havia comunicat a l'equip que era d'una hora.

Seu d'Unitats Centralitzades de Suport Operatiu (UCSO) (15/11/2011)

La Seu d'Unitats Centralitzades de Suport Operatiu és la nova base que la Guàrdia Urbana de Barcelona ha estrenat per a les unitats especialitzades d'aquest cos de policia. Es tracta d'una unitat base única per a les diverses unitats centralitzades que fins ara s'ubicaven en diferents espais separats del recinte de la Zona Franca.

A la nova Seu, a la Zona Franca de Barcelona, hi treballen les unitats de la Guàrdia Urbana següents:

De la Divisió de Trànsit: Unitat de Suport Diürn (USD) i Unitat d'Accidents de Trànsit (UA).

De la Divisió de Seguretat: Unitat de Policia Administrativa i Suport (UPAS) i Unitat Nocturna Centralitzada (UNOC).

Aquest edifici té una zona de custòdia de detinguts amb vuit cel·les de detenció. Ocupa la planta soterrània de la Unitat d'Accidents de Trànsit, que és l'encarregada d'intervenir, d'investigar i de redactar els atestats dels accidents que succeeixen a la ciutat. És, a més, la unitat instructora de tots els atestats que fa la Guàrdia Urbana per delictes contra la seguretat del trànsit.

Àrea de custòdia de detinguts

- S'inicia la visita pel lloc on entra el detingut a les dependències policials: per l'aparcament interior. Si la zona d'escorcoll està disponible, el detingut accedeix a la zona de custòdia acompanyat dels agents que n'han fet el trasllat.

- L'entrada a la zona de cel·les està identificada degudament amb el cartell informatiu de videovigilància. En el punt d'accés a la zona de custòdia també hi ha l'armer de prevenció corresponent.

En el moment de la visita no hi ha cap detingut, si bé hi són presents dos dels agents responsables de la custòdia dels detinguts.

- Hi ha dos espais clarament diferenciats en la zona de custòdia. El primer, és el destinat a la realització de totes les gestions que impliquen un contacte directe amb el detingut (escorcolls, identificació, dactiloscòpia, etc.) i és immediat a la zona de cel·les. A aquest efecte, hi ha quatre despatxos, de mides molt reduïdes i pràcticament idèntics.

- Tots els despatxos estan identificats amb el cartell de gravació d'imatges i so, sens perjudici de l'advertiment previ que es fa al detingut.

La gravació és contínua i les imatges queden emmagatzemades un total de 30 dies, transcorreguts el quals desapareixen. El responsable de la custòdia de les imatges és el cap de la unitat.

- El despatx destinat a l'escorcoll és petit si es té en compte que el duen a terme, preferentment, dos dels funcionaris que han practicat la detenció, sens perjudici de la presència d'un comandament que pugui supervisar l'actuació. Se'ns informa que pràcticament no es fan escorcolls integrals.

- En aquesta primera zona hi ha una cel·la destinada als menors d'edat, separada, per tant, de la resta de les cel·les d'adults. De fet, es podria dir que és una habitació d'una dimensió de dos metres quadrats aproximadament, sense barrots. La gran diferència respecte de la resta de dependències visitades és que la "cel·la" es tanca amb una porta de ferro que porta incorporat un vidre que permet el contacte visual amb l'interior. Amb banquetta de guix, una de les parets també permet la visualització directa de l'interior de la cel·la sense que el detingut pugui veure-hi a través.

- La zona de custòdia d'adults està separada per una porta de ferro. La sensació general en el moment d'accedir-hi és de netedat, amb absència de males olors. Disposa de llum artificial i té un sistema de ventilació d'aire fred i calent.

- L'estat de les cel·les és adequat. No hi ha diferències arquitectòniques entre elles. Una és de dimensions més grans que la resta i una altra, on habitualment s'ubiquen les dones, queda amagada de la resta.

- Totes disposen de càmera de gravació. Els lavabos estan fora de la cel·la i en una habitació separada. Disposen d'una aixeta i dos vàters, un dels quals està destinat a l'ús dels agents.

- No tenen màrfegues sinó tan sols flassades d'un sol ús, que es reciclen. Es mostren a l'equip i es comprova que estan aïllades amb un plàstic.

- Les cel·les no disposen d'avisador. En cas de necessitat, els detinguts han de cridar. S'informa que, amb la porta tancada, és possible sentir-los, però es fa difícil de creure. S'assenyala que s'ha demanat un sistema que permeti avisar els agents per als casos d'emergència.

- A la zona de custòdia no hi ha cap màquina expenedora d'aliments (és a dalt). Tanmateix, es fa saber a l'equip que els detinguts en tenen prevista una assignació.

- La mitjana d'estada dels detinguts és de poques hores. Es consulta el llibre de registre i s'observa una mitjana d'entre tres i quatre hores. El trasllat de detinguts als jutjats es fa amb normalitat.

- Si es produeix algun incident greu (autolesions, ingrés alterat), es disposa d'un casc de protecció. Mentre el detingut el porta, sempre hi ha un agent present a l'interior de la cel·la. Per evitar que no se'l tregui, se l'emmanilla, per davant o pel darrere, segons el cas.

Unitat de Policia Administrativa i Seguretat (UPAS)

Aquesta unitat té com a funció donar suport a la resta d'unitats de la Guàrdia Urbana, i especialment a les unitats territorials, principalment en la vigilància dels espais públics i en el manteniment de l'ordre públic, quan es requereix un reforç, bé per l'especialitat del servei o per la conflictivitat.

S'informa l'equip que la UPAS trasllada i fa lliurament dels detinguts als Mossos d'Esquadra. Es demana veure els furgons policials que utilitzen aquestes unitats, però s'indica que allà no hi són, tot i que s'havia informat l'equip anteriorment que es trobaven a les instal·lacions de la Zona Franca.

INSTAL·LACIONS DE POLICIA LOCAL

Policia Local de Santa Coloma de Gramenet (25/10/2011)

Comissaria	Policia Local Santa Coloma de Gramenet
Data	25 d'octubre de 2011
Nom de les persones que fan la visita	Rafael Ribó, Judith Macaya, José María Mena, Eva Labarta, Ignasi Garcia i Mar Torrecillas
Municipi	Santa Coloma de Gramenet
Població entrevistada durant la visita	0
Àrees visitades	Zona de custòdia de detinguts, sales d'escorcolls, zona de garjoles i furgons policials

Àrea de custòdia de detinguts

- La zona destinada a la custòdia de detinguts és de dimensions molt reduïdes. De fet, tan sols hi ha una cel·la de 30 m² aproximadament on ingressen les persones detingudes. Pintada de color blanc, té una bancada d'obra, amb il·luminació artificial i sense ventilació. L'estat general de manteniment de la cel·la és acceptable. També hi ha un lavabo en una habitació contigua.

- S'informa l'equip que a l'hivern, la porta d'entrada a la zona de custòdia és oberta perquè hi pugui entrar la calefacció.

- La zona no està identificada amb el rètol degut; no disposa de càmeres ni d'armer. És a la mateixa planta que la resta d'instal·lacions de la policia local. El detingut ingressa des del pàrquing, única zona on hi ha videovigilància.

- Tampoc no disposa d'una sala pròxima o immediata on escorcollar la persona detinguda i on practicar les primeres diligències policials. En cas de més d'un detingut, primer se n'escorcolla un, mentre l'altre s'espera a fora amb els agents responsables de la detenció.

- L'existència d'una única sala no permet una estricta separació de sexes, menors i majors d'edat. Els menors, però no hi arriben a ingressar, romanen a la sala de l'Oficina d'Atenció Ciutadana.

- Ateses les característiques de la sala, no és possible fer una vigilància adequada dels detinguts.

- S'informa l'equip que la persona detinguda hi roman el mínim temps possible, amb una mitjana de mitja hora, i un màxim d'una hora. Tanmateix, quan es consulta el llibre de registre es constata que la durada oscil·la entre les quatre i cinc hores, aproximadament.

- No es disposa de màrfeques per facilitar-les als detinguts. Tampoc no està previst donar cap àpat ni beguda, ni material higiènic.

- Els únics elements de contenció de què es disposa són els cascs i les manilles dels agents. Si la persona detinguda ingressa en estat d'agitació o alteració, és traslladada directament a la comissaria dels Mossos d'Esquadra o bé a Torribera.

- Un dels membres de l'equip és informat que els detinguts sempre són traslladats a l'Hospital Esperit Sant, a fi que passin el control mèdic

corresponent. Això és perquè, quan es lliura el detingut als Mossos d'Esquadra, aquests en demanen l'informe mèdic. Després, però, s'indica que no en tots els casos el detingut és visitat pel metge.

- El procés de custòdia de detinguts es veu ininterromput i vulnerat des del moment en què es fa la lectura de drets. S'informa l'equip que, quan es deté una persona, es dona avís al Col·legi d'Advocats i que l'advocat es presenta quan el detingut ha estat traslladat a la comissaria dels Mossos d'Esquadra.
- Tenen protocols signats amb els Mossos d'Esquadra, però, en canvi, no tenen procediments interns reglats sobre com dur a terme les detencions ni els trasllats de detinguts.

Trasllats de detinguts

- Es mostra un vehicle policial semblant al que utilitzen per dur a terme els trasllats de detinguts. La diferència principal és que els destinats a trasllats disposen d'una mampara. El trasllat es fa en la part posterior del vehicle, i el detingut sempre va emmanillat i amb el cinturó de seguretat posat.
- Les dones i els menors són traslladats amb els mateixos vehicles. Si cal, es demana el suport d'altres dotacions (furgonetes per al cas de trasllats de més d'una persona alhora).

g. Entrevistes amb persones privades de llibertat

En el procés de visitar centres i espais de detenció, l'Equip de Treball s'ha entrevistat amb diverses persones privades de llibertat.

Atès la naturalesa confidencial de les converses mantingudes, es considera oportú reproduir tan sols alguns dels aspectes denunciats més rellevants i que són d'interès per a la funció de prevenció de l'Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura:

- Ús de guants per part dels funcionaris del Departament Especial.
- Menjar bo, però quan arriba a alguns departaments o mòduls ja s'ha refredat.
- Presència de sis i set funcionaris en la realització dels escorcolls amb nu integral.
- Vigilància continuada per part del funcionariat dels interns que guarden en espera que evacuïn alguna substància prohibida.
- Escorcolls habituals a les cel·les dels departaments especials.
- Tracte inadequat dels vigilants de seguretat envers els joves, especialment en el torn de nit.
- Tracte fred i distant dels agents de policia envers els detinguts.
- Tracte inadequat d'alguns funcionaris de vigilància penitenciària envers els interns, depenent de les guàrdies i objectivat en una actitud prepotent i en la manca de consideració. Cal assenyalar que les converses han estat en privat, mai grupals. Tampoc no s'ha utilitzat cap tipus de qüestionari, sinó que les entrevistes han estat obertes. Se'ls ha explicat el motiu de la visita, el perquè l'havíem triat i la naturalesa confidencial del que es parlaria.

Les persones entrevistades han estat seleccionades a criteri dels membres de l'Equip de Treball i s'han fet en privat en algun dels despatxos facilitats a aquest efecte, sempre a porta tancada.

V. CONCLUSIONS

5. Conclusions

a. Centres penitenciaris

1. Els dispositius de videovigilància que hi ha a les presons són insuficients i no comprenen tots els espais d'interacció, per prevenir possibles infraccions administratives i penals, i garantir el dret a la vida, la integritat física i la seguretat de les persones privades de llibertat i de tots els professionals que hi treballen.

2. Les persones privades de llibertat, en el marc d'un procediment disciplinari, no tenen el dret d'accés a les gravacions quan estan relacionades amb els fets pels quals s'ha decidit sancionar-les o bé amb possibles infraccions penals o administratives greus.

3. Hi ha disparitat de pràctiques en el sistema de gravació, de conservació i d'emmagatzematge de les imatges i manca d'una regulació homogènia sobre aquest tema.

4. El sistema d'identificació actual dels funcionaris és insuficient. La utilització d'una veta adhesiva que es pot treure no garanteix que la persona privada de llibertat pugui identificar el funcionari o la funcionària en tot moment.

5. Molt sovint la comunicació al jutge de vigilància penitenciària de l'adopció de la mesura coercitiva d'aïllament provisional prevista en l'article 72 del Reglament penitenciari no es fa el mateix dia, sinó l'endemà, quan se n'ha acordat el cessament.

b. Unitats d'hospitalització

6. Al Pavelló Hospitalari Penitenciari de Terrassa hi ha dues places que s'han perdut perquè una de les habitacions s'ha habilitat com a despatx per als funcionaris de vigilància penitenciària que hi treballen.

7. La manca de sales d'espera al Pavelló Hospitalari Penitenciari de Terrassa no permet una separació adequada entre homes, dones i joves, mentre esperen que se'ls passi consulta.

c. Centres educatius de justícia juvenil

8. En aquest tipus de centres no es considera adequat que personal de seguretat privada participi de la vida regimental dels joves que hi estan ingressats, i que faci els aïllaments provisionals i apliqui els mitjans coercitius. Sens perjudici que aquestes mesures s'apliquin en

presència del director del centre o coordinador de guàrdia, els joves conceben la figura del vigilant de seguretat com un element amenaçador en el seu procés de reinserció i reeducació.

9. Les càmeres de seguretat graven, però no es desen les imatges, la qual cosa impedeix investigar les denúncies que es puguin presentar per presumptes irregularitats o actuacions desproporcionades i prevenir possibles autolesions.

d. Centres de protecció de menors

10. Són insuficients els centres residencials d'acció educativa intensiva. L'oferta existent no permet una classificació i una distribució adequades dels infants i els joves residents, de manera que es barregen perfils diferents (per exemple, estades llargues amb curtes) i es generen distorsions.

11. També són insuficients els recursos residencials per atendre infants i joves amb problemes de salut mental.

e. Centres residencials d'atenció a discapacitats psíquics

12. Es considera insuficient l'horari d'atenció mèdica que presta el psiquiatra a la unitat de discapacitats psíquics per a infants i adults. Unes quantes hores al dia, un dia per setmana, es pot considerar adequat per dur a terme un control de la medicació que es prescriu, però no per passar-los consulta.

13. En una unitat que atén infants amb discapacitats psíquiques, també es troba a faltar que no hi hagi un psiquiatra infantil.

f. Comissaries de policia

14. Les àrees de custòdia de detinguts de les comissaries de la Guàrdia Urbana de Barcelona dels districtes de Ciutat Vella i Sant Andreu no disposen dels espais adequats ni dels mitjans necessaris per albergar-hi detinguts amb totes les garanties i salvaguarda dels drets que els són reconeguts. El mateix passa amb les dependències de la Policia Local de Santa Coloma de Gramenet.

15. En el procés de custòdia del detingut, la Guàrdia Urbana i la Policia Local fan funcions de policia judicial sense tenir les condicions per fer-ho. En tot cas, la funció hauria de ser d'auxili a la policia judicial, llevat del casos en què són

competents per intervenir i investigar els delictes contra la seguretat del trànsit.

16. A les comissaries de Guàrdia Urbana i de la Policia Local, el procés de custòdia del detingut es veu ininterromput des del moment en què no es comunica immediatament al Col·legi d'Advocats el fet de la detenció, després de la lectura de drets de l'article 520 de la LECrim. Es produeix la paradoxa que el detingut és informat del dret que té a designar advocat, però se l'avisava que aquest dret es farà efectiu tan bon punt sigui traslladat a les dependències policials dels Mossos d'Esquadra. El mateix passa amb l'exercici d'altres drets del 520, com ara comunicar el fet de la detenció a un familiar.

17. Amb la lectura de drets, els agents policials no s'asseguren que el detingut coneix els fets que se l'imputen i que comprèn els drets recollits en l'article 520 LECrim.

18. La duració de la detenció a les dependències policials de la Guàrdia Urbana i de la Policia Local van més enllà del que es considera un temps mínim imprescindible per acomplir els primers tràmits de la detenció.

19. Hi ha comissaries de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra, com ara l'ABP de Santa Coloma de Gramenet o la d'Horta-Guinardó, en què hi ha cel·les que tenen vàter a l'interior, sense que estigui prou resguardat de la vista d'altres detinguts o dels agents policials.

20. L'ABP de les Corts, pel fet de ser la comissaria central de custòdia de detinguts, té un desgast i un desús manifest, objectivat pel nombre de detinguts que hi passen diàriament. Alhora, la zona de custòdia i detenció d'aquesta comissaria presenta els problemes propis d'estar ubicada a la part subterrània d'un edifici, sense un sistema adequat de ventilació i climatització, ni per als detinguts ni per al personal que hi treballa.

21. El sistema actual de dispensació d'àpats a les comissaries és acceptable per als casos en què el detingut tan sols hi ha de passar algunes hores. No és adequat, en canvi, quan hi ha de pernoctar o hi passa més hores del que es considera el mínim imprescindible.

22. El sistema de neteja de flassades i màrfegues a les comissaries de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra es considera poc higiènic.

23. La comunicació de la detenció de qualsevol ciutadà al Col·legi d'Advocats no es fa de manera immediata.

g. Espai de detenció de menors de la Ciutat de la Justícia de Barcelona i l'Hospitalet de Llobregat

24. Els menors de reforma i de protecció continuen compartint les mateixes instal·lacions policials, en sales separades per un passadís, però contigües.

VI. RECOMANACIONS

6. Recomanacions

a. Per a centres penitenciaris

1. Cal col·locar més càmeres i sistemes de gravació a tots els centres i pavellons hospitalaris penitenciaris, a excepció dels lavabos, despatxos mèdics, cel·les individuals, habitacions de comunicacions i despatxos per a entrevistes reservades amb advocats o altres professionals. En particular, a les cel·les destinades a fer-hi els aïllaments provisionals i les immobilitzacions, i també a les habitacions o despatxos on actualment es practiquen els escorcolls que impliquen el despullament de la persona.

2. S'ha articular la presència d'un advocat davant del primer visionament de qualsevol vídeo susceptible de ser utilitzat com a prova en un procediment sancionador penitenciari, de lliure designació o bé per mitjà del Servei d'Orientació Jurídica Penitenciària o, alternativament, del torn d'ofici d'assistència al detingut.

3. Cal que tota imatge susceptible de ser utilitzada com a prova en un expedient sancionador penitenciari sigui dipositada fins que se'n faci el primer visionament al jutjat de guàrdia corresponent.

4. S'ha de regular la instal·lació de càmeres i dispositius de videovigilància als centres penitenciaris per mitjà d'una norma jurídica amb rang de llei o decret, per protegir els drets individuals i garantir la seguretat i la integritat de les persones, tant les privades de llibertat com els professionals.

5. Cal imprimir el número d'identitat professional del funcionari o la funcionària de vigilància penitenciària en totes les peces que integren l'uniforme o bé fer un carnet com el que porten els professionals de tractament i l'equip de direcció penjat del coll.

6. El temps d'estada de l'intern en situació d'aïllament provisional s'ha de reduir al màxim que exigeix la situació concreta i s'ha de comunicar al jutge de vigilància penitenciària al mateix moment que s'acordi l'adopció de la mesura.

b. Per a unitats d'hospitalització

7. Cal recuperar de nou l'habitació del Pavelló Hospitalari Penitenciari de Terrassa que actualment està destinada a ser utilitzada pels funcionaris de vigilància penitenciària.

8. Al Pavelló Hospitalari Penitenciari de Terrassa s'ha d'habilitar una altra sala o habitació d'espera que permeti, en la mesura que sigui possible, no barrejar homes, dones i joves.

c. Per a centres educatius de justícia juvenil

9. S'ha de crear un cos de funcionaris amb formació específica en l'àmbit de la justícia juvenil i la responsabilitat penal dels menors, responsable de garantir la seguretat i assolir una convivència ordenada als centres.

10. Cal instal·lar càmeres o sistemes de gravació que permetin la visualització posterior de les imatges o posar-les disposició a les autoritats competents que ho requereixin, amb les excepcions oportunes.

d. Per a centres de protecció de menors

11. Cal crear més centres d'acció educativa intensiva i centres terapèutics per a infants i joves amb problemes de salut mental.

12. S'han d'adequar els perfils dels infants i joves que ingressen al recurs més adequat en funció de les seves característiques i necessitats.

e. Per a centres residencials d'atenció a discapacitats psíquics

13. Cal ampliar l'horari d'atenció mèdica del psiquiatra a la unitat d'atenció de discapacitats psíquics per a infants i adults.

14. S'ha de dotar la unitat d'un psiquiatra infantil que doni cobertura suficient als infants ingressats.

f. Per a comissaries de policia

15. Cal presentar i traslladar de manera directa les persones detingudes per la Guàrdia Urbana de Barcelona i les policies locals a l'ABP de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra de les Corts, llevat de les detencions en matèria de trànsit.

16. Les cel·les de les comissaries de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra que no tenen el vàter prou resguardat de la vista de tercers persones, perquè no estan ubicades al lloc adequat, no poden ser utilitzades ni ocupades per detinguts.

17. Les condicions de netedat i d'higiene s'han de garantir en totes les comissaries i, especialment, en les que tenen un trànsit diari i continu de detinguts.

18. Cal articular un sistema per dispensar al detingut algun àpat calent quan es vegi obligat a pernoctar a la comissaria.

19. Les flassades que es faciliten al detingut han de ser d'un sol ús i han d'estar aïllades en bosses

de plàstic que les resguardin de les males olors i de la brutícia. També s'ha de garantir una neteja suficient de les màrfeques i resguardar-les en un lloc adequat.

20. Cal que s'acrediti el compliment dels articles 520.4 i 767 de la LECrim, que ordenen la immediata comunicació de la detenció al Col·legi d'Advocats, de manera que es garanteixi l'assistència lletrada del detingut des del primer moment en què es produeix la detenció i durant tot el temps en què transcorre la situació de privació de llibertat.

21. S'han d'instal·lar dispositius de videovigilància als furgons de trasllat de detinguts.

g. Per a l'espai de detenció de menors de la Ciutat de la Justícia de Barcelona i l'Hospitalet de Llobregat

El temps d'estada dels menors de protecció a l'àrea de detenció de la Ciutat de la Justícia ha de ser el mínim imprescindible, només per dur a terme la identificació i la formalització de les actuacions policials i judicials oportunes. Així mateix, cal garantir la completa separació respecte dels menors de reforma.

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

Síndic de Greuges de Catalunya
Passeig Lluís Companys, 7
08003 Barcelona
Tel 933 018 075 Fax 933 013 187
sindic@sindic.cat
www.sindic.cat

